

DIALOGAS

2013 m. sausio 3 d.

ISSN 1392-1916

Nr. 1 (1020). Kaina 3,70 Lt

NEPRIKLAUSOMAS SAVAITRAŠTIS

Dvidešimt antrieji leidybos metai

Akmuo į savo daržą

„Suteikus mokykloms galimybę savarankiškai persikirstyti lėšas, atsirado per daug piktnaudžiavimo atvejų – nemaža dalis mokyklų visus pinigus nukreipia tik darbo užmokesčiui“, – akmenį mokyklų vadovų pusėn švystelėjo Lietuvos tėvų forumo (LTF) tarybos pirmininkas **Audrius Murauskas**. Tačiau akmuo kliudė ir LTF daržą.

RUPŪS MILTAI

4 p.

Autoriteto plusai ir minusai

„Nėra blogai aiškinti darželinukams, kad vaikus atneša gandas, o dovanas po eglutė – Kalėdų Senis. Bet jei bandytume pasiekti, kad moksleiviai tuo tikėtų iki abiturų egzaminų – neišvengiamai susidurtume su rimtomis problemomis“, – apie autoritetinio mokymo pavojus įspėja **Vladas Pranevičius**.

POŽIŪRIS

7 p.

Kol kuriame, tol esame

„Esame kūrėjai, ir tik tai mūsų gyvenimus įprasmina“, – teigia mokytojai **Stepas Eitminavičius** ir **Regina Jasukaitienė**.

KOLEGA – KOLEGAI

8 p.

Mokinio krepšelį reikia papildyti

„Žinome viena – mokinio krepšelis yra per mažas ugdymo kokybei užtikrinti, šalyje švietimas finansuojamas nepakankamai. Mokinio krepšelio persikirstymas, lėšų paėmimas iš vieno mokyklų ir atidavimas kitoms padėties nepakeis“, – teigia Lietuvos mokyklų vadovų asociacijos prezidentas **Vytautas Giedraitis**.

POŽIŪRIS

9 p.

Kaip užgesinti nesantaiką darželyje?

Kas nulėmė, kad vienas geriausių darželių Lietuvoje tapo konfliktais garsėjančia ugdymo įstaiga? „Tiesiog – atėjo nauja direktorė“, – tikina **Kristina Bendžiūtė**.

11 p.

Patys apsisunkinome kirčiavimą

„Ir plačioji visuomenė, ir mokykla, ir patys kalbininkai turėtų daugiau vertinti viešinę bendrinę kalbą kirčiavimą. Kaip rodo technikos raida, pasaulis eina prie to, kad artėjame prie laiko, kai balsas įgis vis daugiau svario mūsų bendravime ir atpažinimo procesuose. Tam reikia ruošti jau dabar, kad nebūtume užklupti netikėtai. Balso technika operuos tik su taisyklinga, standartiškai kirčiuota kalba. Vargu ar bus toleruojamas paralelinis kirčiavimas“, – teigia prof. habil. dr. **Arnoldas Piročkinas**.

KALBA. MOKYKLA. VISUOMENĖ

12 p.

Mažos dovanėlės stiprina draugystę!
Su šiuo numeriu kiekvienam „Dialogo“
prenumeratoriui – 2013-ųjų kalendorius.

Už bendravimą Jums dėkinga Redakcija

Elenos Tervidytės nuotr.

Nešventiškai apie švietimą, sklidiną šviesos

Irena STULPINIENĖ,

Humanistinės pedagogikos asociacijos pirmininkė

Nepagausi ir nepasversi

Na, tiek jau to, nebesiginčykime. Kad jau kapitalizmas, tai tebūnie rinkos viršus: pedagogų konkurencija, švietimo įstaigų reitingai, pelnas, gal pagaliau ir mokyklos išmoks pinigus „daryti“...

„O auklėjimui vietos dar bus?“ – teiraujasi tūlas tautietis. „O šventas naivume! – piktinasi švietimo valdžios vyrai. – Matyt, koks pedagogas idealistas klausia. Verčiau tepamąsto, kokia ateitis bus ir kur nusirisime, jei vaikų nuo mažumės nemo-kysime konkuravimo meno, neugdysime švento pinigų ir kapitalo galios jausmo. Kas šių laikų šviesa – ne turtai? Kuo tikime – ne Mamona?! Tegu tas nesusipratėlis atsipeikėja ir neužduoda kvailių klausimų, juk akivaizdu: švietimas privalo šviesti. Tai

reiškia: atsakingai ir humaniškai auklėti aktyvius aukso šviesos garbintojus.“

Bet tas idealistas abejoja: ar tikrai auk-sas pats, kaip Saulė, šviečia? Kas yra ma-tės šviesa? Ne, ne automobilio žibintus ar šviestuvą. Net apniukusią dieną, kai saulės pro debesimis nematyti, yra šviesa. Tačiau kas „čiupinėjo“ šviesą? Taip, ji viską apšviečia, bet pačios jos nepagausi ir svarstyklėmis, kaip aukso, nepasversi. Neregimai regima! Ar nemanote, kad auksas tik dirbtinių švie-sos šaltinių – saugyklų lempų – šviesą at-spindi? Saulė šviečia visiems, o kas įjunginėja išjunginėja tas lempas? Saulė nesiren-ka, kam šviesti, – kodėl auksas šviečia tik kai kuriems? Man daug neaiškumų, duoki-te metodiką, kad įsisavinačiau, ką ir kaip da-bar reikės garbinti, nenoriu būti atsilikėlis.

„Drumsčia protą, neturi ką veikti, – piktinasi jau ir švietimo vadybininkai. – Verčiau kokį projektą parašytų, moky-tų vaikus prisitaikyti prie gyvenimo rinkos sąlygomis...“

O tas trečias brolis mokytojas, įsivaiz-duokit sau, apie rinką ir pinigų „darymo meną“ nė nemąsto! Neatstoja: kad būčiau kūrybingas aukso šviesos garbintojas, pa-dėkite man susivokti.

Priešybių junginys

Fizikų įrodyta, kad šviesa yra dvilypės prigimties – vienu metu ir banga, ir dale-lė. Šviesa – junginys priešybių, ir nė vienos atmesti nevalia, kitaip šviesos reiškinių ne-besuprastume.

Nukelta į 5 p. ▶

Rengiami menų brandos egzamino seminarai

Ugdymo plėtotės centras (UPC), siekdamas padėti vidurinio ugdymo menų mokytojams pasirengti menų brandos egzaminui, 2013 m. sausio 24–25 d. organizuoja Menų brandos egzamino 2013 m. papildomus sklandos seminarus.

Kviečiami dalyvauti vidurinio ugdymo (11–12, III–IV gimnazijos klasių) menų dalykų (dailės, muzikos, šokio, teatro, filmų kūrimo, fotografijos, grafinio dizaino, kompiuterinių muzikos technologijų) mokytojai, kurių mokiniai 2013 m. rengiasi laikyti menų brandos egzaminą.

Papildomi seminarai vyks UPC (M.Katkaus g. 44, Vilnius).

Organizatoriai prašo registruotis UPC svetainės *Kvalifikacijos tobulinimo* skiltyje *Renginiai 2013*.

Įkvėpė rūkančios gimnazistės

„Kviečiu visų Lietuvos mokyklų vadovus, mokytojus, mokinius plačiau ir garsiai kalbėti apie rūkymo žalą, bendromis pastangomis rengti akcijas prieš rūkymą, alkoholio ir kitų psichotropinių medžiagų vartojimą. Pradėkime nuo savęs, nuo mokyklos prieigų, kad jų nedarytų net atsitiktinai numestos nuorūkos, o jauni žmonės sąmoningai trokštų išsaugoti brangiausią turtą – sveikatą. Tik tokiu keliu žengiant, anot Lietuvos šviesuolio filosofo ir švietėjo Vydūno, galima ilgai išlaikyti „sveikatą, jaunumą ir grožį“, – teigia sveikatos apsaugos ministras V.P.Andriukaitis atvirame laiške šalies mokykloms.

Ministras prisipažįsta, kad parašyti laišką jį paskatino nuoširdus pokalbis su mokyklos prieigose ankstų rytmetį rūkančiomis gimnazistėmis.

Vydūno pagrindinės nebeliks

Kauno m. savivaldybės taryba pritarė Vydūno pagrindinės mokyklos pertvarkymui. Nuo rugsėjo 1 d. ji bus prijungta prie Martyno Mažvydo pagrindinės.

Toks šių mokyklų pertvarkymas buvo numatytas Kauno miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2012–2015 m. patvirtintame bendrajame plane.

Nors Vydūno pagrindinėje galėtų mokytis apie 800 moksleivių, šiuo metu ją lanko 260 mokinių. „Mokiniams siūlome pereiti į greta esančią Martyno Mažvydo pagrindinę mokyklą. Ji yra renovuota, apšiltinta. Moksleiviai galės sportuoti stadione, kuriuo dabar dalijasi abi mokyklos. Jeigu į kaimyninę mokyklą norės pereiti didžioji dauguma klasės moksleivių, tokia klasė nebus skaidoma ir visa perkeliama į Martyno Mažvydo pagrindinę mokyklą“, – teigia Kauno m. Švietimo ir ugdymo skyriaus vedėjas A.Bagdonas. Pasak jo, pagal galimybes Vydūno pagrindinės mokyklos mokytojams bus pasiūlytas darbas kitose Kauno mokyklose.

Dainavo mokykloje – dainuos „Eurovizijoje“

Paaishėjus, kad pavasarį Malmėje (Švedija) vykstančiame „Eurovizijos“ konkurse Lietuvai atstovaus Italijoje gyvenantis atlikėjas A.Pojavis, susidomėta šio iki šiol mūsų šalyje mažai girdėto atlikėjo praeitimi. Be kita ko, paaishėjo, kad dainininkas turi pedagogo diplomą ir yra metus dirbęs Jurbarko r. Skirsnemunės Jurgio Baltrušaičio pagrindinės mokyklos istorijos mokytoju. Šioje mokykloje A.Pojavis moksleivius ugdė 2009–2010 metais.

„Ir Skirsnemunė turi savo žvaigždę!“ – skelbia internete patalpintas vaizdo įrašas, kuriame įamžintos šio miestelio mokyklos šventėje 2010 m. A.Pojavio su moksleivėmis atliktos kelios dainos.

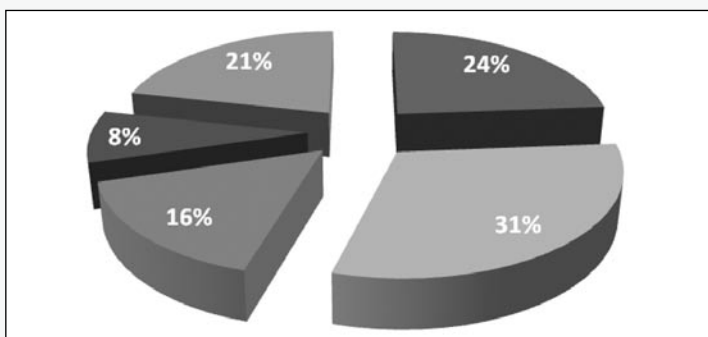
APKLAUSA

Švenčių šurmuly s džiugina mažai ką

Pernai, artėjant šv. Kalėdoms ir Naujiesiems metams, internetautų (www.dialogas.com) klausėme, kaip juos veikia švenčių šurmuly s.

24 proc. respondentų atsakė – džiugina;
31 proc. – vargina;
16 proc. – nervina;
8 proc. – pats jį kurio;
21 proc. – jo vengiu.

Didžiąją respondentų dalį, kaip matote, sudaro šventiniu šurmuliu nepatenkinti internetautai.

Siūlo keisti pavėžėjimo tvarką

Paskutiniąją praėjusių metų dieną parlamentaras J.Razma užregistravo Švietimo įstatymo 36 str. 1 dalies ir Transporto lengvatų įstatymo 6 str. 1 dalies pakeitimo projektus.

Parlamentaras teigia, kad keisti įstatymus paskatino siekis reglamentuoti mokinių važiavimo išlaidų kompensavimo klausimus prasmingiau, palankiausiai kaimuose ar miesteliuose įsikūrusioms mokykloms būdu.

J.Razma siūlo numatyti važiavimo išlaidų kompensavimą ir mieste gyvenantiems mokiniams, jei jiems dėl tam tikrų priežasčių tektų vykti mokytis į kaimų ar miestelių mokyklą. Parlamentaras taip pat siūlo nustatyti, kad priešmokyklinio ugdymo ir 1–8 klasių mokiniams būtų kompensuojamos tik važiavimo iki artimiausios mokyklos išlaidos, netaikant šio ribojimo, jei vykstama į kaimuose ar miesteliuose esančias mokyklas.

Pasak Seimo nario, įstatymų pataisos panaikintų dabartinius prieštaravimus važiavimo išlaidų kompensavimo klausimais, kuriuos vienaip reglamentuoja Švietimo, o kitaip – Transporto lengvatų įstatymas, išspręstų mokinių, norinčių važiuoti iš miesto į kaimo mokyklą, išlaidų kompensavimo klausimą. Vienintelė galima neigiama priimto įstatymo pasekmė, anot J.Razmos, – nedidelės dalies tėvų ir moksleivių, kurie šiuo metu vykdavo į tolimesnes miesto mokyklas, nepasitenkinimas.

A.Butkevičius: reikia daugiau inžinierių

Žurnalistų paklaustas, kodėl jo vadovaujama Vyriausybė nusprendė keisti aukštojo mokslo sistemą, premjeras A.Butkevičius praėjusį penktadienį (12 28) teigė, kad Lietuvos aukštojo mokslo sistema turėtų rengti daugiau inžinierių. „Aš noriu pasakyti, kad ne visą sistemą norime pakeisti. Aš manau, kad pats teisingiausias kelias, kuriuo Lietuva turėtų eiti, yra paruošti daugiau inžinierių, nes inžinerijai skiriamas labai didžiū-

lis dėmesys kitose šalyse, manau, kad Lietuva turėtų eiti tuo pačiu keliu“, – kalbėjo Vyriausybės vadovas. Anot jo, studentų priėmimas ir rengimas nesuderintas su keliama valstybės prioritetais. „Nenormalu, kada mes kalbame apie savo šalį kaip apie išvystytą žemės ūkio sektorių, bet kiekvienais metais į Aleksandro Stulginskio universitetą įstoja mažiau su valstybės finansuojamais studentų krepšeliais. Mes giriamės, kad esa-

me krepšinio šalis, bet šiais metais su valstybės finansuojamais krepšeliais į šitą specialybę įstojo tik vienas. Mes skelbiame, kad kiti metai yra sveikatingumo metai, esame priėmę įvairiausių įstatymus Seime, kaip padėti žmonėms su negalia, tai į šitas specialybes šiais metais neįstojo nė vienas studentas su valstybės finansuojamais krepšeliais“, – aukštojo mokslo paradoksus vardijo Vyriausybės vadovas.

VU statutas vėl keliauja į Seimą

Vilniaus universiteto (VU) senatas gruodį vienbalsiai patvirtino naują VU statuto redakciją, kurioje numatyta, kad statutas taps ir parlamento priimtu įstatymu. „Vilniaus universitetas, išlaikydamas istorinę tradiciją, teikia savo naują statutą kaip *lex specialis* įstatymą. Tikimasi, kad tokia VU statuto forma, kurios laikomasi nuo 1990 metų, ras ir parlamento pritarimą“, – skelbiama universiteto pranešime.

Tai jau antroji naujai parengta VU statuto redakcija. Pirmąją VU atsiėmė iš Seimo 2011 m. lapkritį, atsižvelgdamas į tai, kad buvo lau-

kiami Konstitucinio Teismo (KT) sprendimo dėl Mokslo ir studijų įstatymo (MSĮ) atitikties pagrindiniam šalies įstatymui.

Antroji naujojo VU statuto redakcija pradėta rengti po to, kai Seimas, sulaukęs KT sprendimo, pataisė MSĮ. VU tikisi, kad Seimas galės priimti savo sprendimą dėl naujo statuto kuo greičiau.

Tačiau Mokslo ir studijų įstatymas numato, kad valstybinio universiteto statutas tvirtinamas ne įstatymu, o Seimo nutarimu.

Pasak Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto (ŠMKK) pir-

mininkės A.Pitrėnienės, šį ginčą teks spręsti Seimui. Komiteto vadovė pabrėžė, kad dabartinis įstatymas nenumato išimčių tvirtinant aukštųjų mokyklų statusus, ir parlamentui nusprendus VU suteikti išskirtinį statusą, tektų keisti įstatymą.

Anot A.Pitrėnienės, parlamente ir komitete pozicijų esama visokių – vieni pasisako už VU išskirtinį statusą, kiti įžvelgia diskriminaciją likusių universitetų atžvilgiu.

Bandymų keisti teisinę bazę, kad VU statutas būtų patvirtintas įstatymu, Seime jau būta, tačiau jie buvo nesėkmingi.

Gimnaziją steigs ir LSMU

Lietuvos sveikatos mokslų universiteto (LSMU) senatas ir taryba priėmė sprendimą steigti bendrojo ugdymo formaliąją švietimo įstaigą ir kreipėsi į Kauno m. tarybą prašydamas pagal panaudos sutartį suteikti mokyklai patalpas. Pasak LSMU, mokykla kvies mokytis gabius, motyvuotus ir talentingus vaikus, o juos universitetinėms studijoms rengs patyrę, XXI a. iššūkių nebijantys pedagogai.

„Idėja turėti savo bendrojo ugdymo mokyklą mūsų universitetinėje bendruomenėje sklando jau

ne vienus metus. Dabar esame visiškai pasirengę investicijoms į LSMU steigiamą mokymo įstaigą. Planuojame remontuoti patalpas, įrengti šiuolaikinėmis technologijomis ir įranga aprūpintas laboratorijas, kūrybines dirbtuves, sutvarkyti aplinką, suburti pedagogų kolektyvą, didelį dėmesį skirti mokinių saugumui“, – teigia LSMU prorektorius studijoms prof. R.Jurkevičius. Jo teigimu, pagrindinis mokyklai keliamas uždavinys – suteikti kokybišką vidurinę išsilavinimą, kuris leistų tęsti mokslus universitetuose.

R.Jurkevičius mano, kad LSMU mokykla ateityje galės pretenduoti į geriausių šalies bendrojo ugdymo įstaigų penketuką. Naujoje mokykloje galės mokytis nuo 500 iki 600 moksleivių nuo penktos klasės. Jie bus primami išlaikius mokinio brandą parodantį stojamąjį testą. Mokymo įstaigoje bus laukiami net tik kauniečiai ir Kauno r. gyventojai, bet ir vaikai iš kitų šalies rajonų. Vaikai iš tolimesnių rajonų galės apsigyventi netoli nuo mokyklos esančiuose LSMU Veterinarijos akademijos bendrabučiuose.

Kur šiemet gimti geriausia?

Britų savaitraščio „The Economist“ padalinio „Economist Intelligence Unit“ sudaromame sąrašė bandyta įvertinti, kuri šalis šiemet galės pasiūlyti geriausias sąlygas gyventi sveikai, saugiai ir pasiturimai. Naujame reitinge, kuriame valstybės rikiuojamos pagal tai, kurioje iš jų geriausia būtų gimti 2013 metais, Lietuvai skirta 57-oji vieta iš 80 įvertintų šalių.

Sąrašė Lietuva atsiliko nuo kaimynių Lenkijos (33 vieta), Estijos (44 vieta) ir Latvijos (48 vieta), nors aplenkė tokias šalis kaip Bulgarija (61 vieta), Rusija (72 vieta) ir Ukraina (78 vieta).

Tyrimo duomenimis, šiemet geriausia bus gimti Šveicarijoje, Australijoje ir Skandinavijos valstybėse. Sąrašo apačioje atsidūrė Nigerija ir Kenija.

Indeksas apima tiek subjektyvių apklausų rezultatus (kiek patys žmonės teigia esantys laimingi), tiek objektyvius gyvenimo kokybės veiksnius – ne tik finansinius, bet ir nusikalstamumo lygį, pasitikėjimą valstybės institucijomis.

Ar tik dievai supras naują VBE vertinimo projektą?

Prieš šventes Nacionalinis egzaminų centras (NEC) KELTE paskelbė naują valstybinių brandos egzaminų (VBE) vertinimo projektą.

Pasak „Dialogui“ parašiusios mokytojos, jis paskelbtas ten, kur prieina tik direktoriai su specialiais slaptažodžiais. „Gudru, ar ne, – rašo mokytoja, – skelbiama taip, kad mokytojai nei matytų, nei žinotų, nei kritikuotų.“

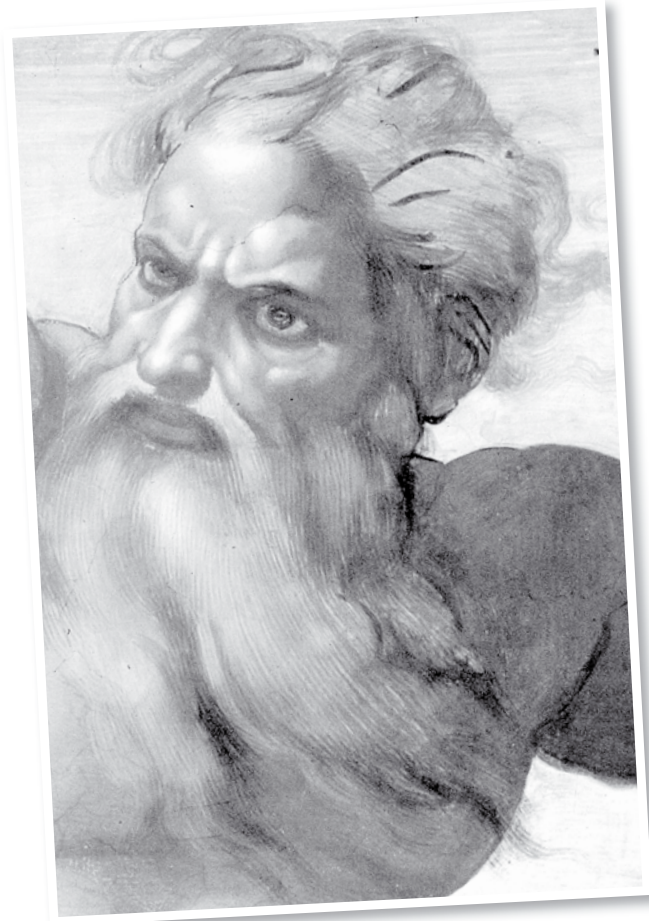
Redakcijai parašiusią pedagogę stebina ir tai, kad naujas VBE vertinimo projektas paskelbtas mokinių atostogų metu.

Pasak laiško redakcijai autorės, suprasti naujojo vertinimo logiką skirta, matyt, tik dievams, nes ar taip matuok, ar kitaip, bet lietuvių kalbos 35 taškus (jie gaunami iš 50-ies galimų surinkti taškų atėmus privalomą minimumą 15 tšk.) išskirstyti į 100 procentų yra neįmanoma. „Ankstesniame vertinime, – rašo pedagogė, – viskas buvo aišku – į atestatą rašomas balas, kuris reiškia, kiek procentų savo laidos moksleivių, išlaikiusių egzaminą, aplenkei,

taigi, ar sunkesnis, ar lengvesnis egzaminas, vis tiek kažkas gaudavo 1, o kažkas 100. Dabar iš lietuvių kalbos rašinio surinkęs reikalaujama 15 taškų minimumą mokinyso atestate ras parašyta 14! Už 46 taškus – 86; už 48 taškus – 100! Dviejų surinktų taškų skirtumas, o „pažymys“ skiriasi 14 vienetų! Jeigu Jūs čia matote bent kokią logiką, būkite geri – paaiškinkite.“

Bandydama atsakyti gerbiamai mokytojai, redakcija kreipėsi į šios srities žinovus. Vienas jų nieko neatsakė (šventės vis dėlto), o kitas pripažino, kad skaitė projektus ir mano, jog tai „kažkoks absurdas“.

Ekspertas patartų NEC vadovams pirmiausia pasiskaityti kokią nors testų teorijos ar psichometrijos vadovėlį pradedantiesiems. Tada, anot jo, galbūt ir būtų galima diskutuoti. „Dabar tai būtų panašu į pastangas Korėjos Liaudies Demokratinės Respublikos vadovams aiškinti, kas yra demokratija ir kas – respublika“, – nenorėjamą diskutuoti ir savo pavardę skelbti redakcijai paaiškino ekspertas.

Zarasiškių susitarimai byra kaip smėlis

Zarasų r. mero Arnoldo Abramavičiaus ir Lietuvos švietimo darbuotojų profesinės sąjungos (LŠDPS) Zarasų r. susivienijimo lyderio Andriaus Navicko susitarimas dėl rugsėjų vykusio streiko nutraukimo tebėra neįvykdytas. Vilties pasirašyti pirmąją Lietuvoje teritorinę kolektyvinę sutartį lieka vis mažiau.

Elenos Tervidytės nuotr.

Pasirašyti nespėjo

Rugsėjo 28 d. Zarasų rajono savivaldybės taryba pritarė kolektyvinės sutarties su LŠDPS projektui. Tai lėmė kelias dienas prieš posėdį mero A.Abramavičiaus ir profesinės sąjungos lyderio A.Navicko pasirašytas susitarimas dėl rugsėjų vykusio Zarasų r. švietimo darbuotojų streiko nutraukimo. Tačiau po poros mėnesių Zarasų politikai nusprendė rugsėjo 28-osios sprendimą pripažinti netekusiu galios ir pritarė naujam, su profesine sąjunga nederintam kolektyvinės sutarties projektui. Lapkričio 26 dienos politikų sprendimas teigia, kad pakeitimai daromi vadovaujantis teisės aktais bei atsižvelgiant į Vyriausybės atstovo Utenos apskrityje raštą.

Savivaldybės tarybos pakoreguotame teritorinės kolektyvinės sutarties projekte vietoj anksčiau buvusios formuluo-tės „suderinti švietimo darbuotojų užim-tumo, perkvalifikavimo, darbo organizavi-mo, darbo saugos, darbo sąlygų gerinimo, mokyklų pertvarkymo ir vystymosi klausimus“ atsirado formuluo-tė „konsultuotis dėl švietimo darbuotojų perkvalifikavimo, darbo saugos ir sveikatos sąlygų gerinimo, mokyklų pertvarkymo ir vystymosi klausimais“. Į sutartį politikai įtraukė ir naują punktą: „Lietuvos švietimo darbuotojų profesinės sąjungos Zarasų rajono susivienijimas neorganizuoja streikų prieš Zarasų rajono savivaldybės tarybą, jei Zarasų rajono savivaldybės taryba savo kompetencijos ribose vykdo šią sutartį.“

Naująjį kolektyvinės sutarties projek-

tą gavęs LŠDPS Zarasų rajono susivienijimas gruodžio 11 d. sušauktoje konferencijoje nutarė pasirašyti ne naująjį, o anks-tesnį, pirmą kartą rajono tarybos patvirtintą sutarties projektą. Kitaip tariant, projektą, kuris, vietos politikų sprendimu, nebegalioja.

Susitarimai turi būti teisėti

Vyriausybės atstovas Utenos apskrityje Imantas Umbražiūnas „Dialogui“ sakė, kad savivaldybių ir profesinių sąjungų susitarimų praktika yra sveikintina. Tačiau susitarimai, anot I.Umbražiūno, neturėtų ignoruoti įstatymų reikalavimų. Vyriausybės atstovas pripažino atkreipęs Zarasų r. savivaldybės tarybos dėmesį į kai kurias rugsėjų priimto sprendimo formuluotes. Tačiau tikino, kad mero ir profesinių sąjungų lyderio susitarimai jam yra nežinomi. Pasak I.Umbražiūno, Vyriausybės atstovų apskrityse tarnybos prižiūri, kad visi savivaldybių tarybų daromi sprendimai atitiktų šalies įstatymus. Todėl tokių reikalavimų netenkinančius sprendimus anksčiau ar vėliau tektų keisti.

„Dialogas“ primena, kad, merui A.Abramavičiui ir profesinės sąjungos lyderiui A.Navickui pasirašius susitarimą dėl streiko nutraukimo, streikavusių ugdymo įstaigų vadovai (savivaldybė yra jų darbdavė) kreipėsi į teismą prašydami pripažinti streiką neteisėtu. Šiuo metu Zarasų apylinkės teisme yra nagrinėjamos trys tokios bylos. Jei teismas patenkins ieškovų prašymus, pedagogų streiko Zarasuose dalyvių reikalai gali labai rimtai komplikuotis.

Ministras vis dar be viceministrų

Kol kas nėra oficialios informacijos, kokius viceministrus pasirinks naujasis švietimo ir mokslo ministras Dainius Pavalkis.

Darbo partijos (DP) vadovai, kurie ir delegavo D.Pavalkį į ministrus, yra sakę, kad nori, jog ministerijos ir atitinkamo komiteto postai būtų vienos partijos rankose. Švietimo sferoje taip ir padaryta. Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitetui vadovauja irgi „darbietė“ A.Pitrėnienė.

Apie viceministrus V.Uspaskichas (DP vadovas) nėra kalbėjęs. Gal ir čia yra kokių nors susitarimų tarp koaliciją sudarančių partijų? Kas žino.

Premjeras apie švietimo reikalus kol kas nekalba. Nedaugiažodžiauja ir pareigas pradėjęs eiti ministras D.Pavalkis. *Ekspertai.eu* paklaustas, „nuo kokių pertvarkų ketinate pradėti eiti Lietuvos švietimo ministro pareigas? Ar žadate pirmiausia peržiūrėti pačios ministerijos darbą ir komandos sudėtį?“, jis atsako: „Artimiausiu laiku subursiu savo politinę komandą. Valstybės tarnautojai taip pat turi būti lojalūs Vyriausybei ir jos programai – tikiuosi, taip ir bus.“

Ministras daro užuominą ministerijos senbuviams: „turi būti lojalūs Vyriausybei ir jos programai“. Ar tai reiškia, kad ministrui svarbiau lojalumas nei reikalo išmanymas?

Paklaustas apie „specialistų patariamąjį korpusą“ ministras D.Pavalkis tikina

klausimus spręsiąs pasitelkęs specialistus, praktikus.

„Klausimus dėl ugdymo, mokyimo kokybės, mokyklų tinklo, švietimo finansavimo tikrai svarstysime išsamiai, pasitelkę specialistus, praktikus. Mano komandoje dirbs viceministras, turintis didelę patirtį bendrojo ugdymo srityje. Esu už tai, kad, prieš priimant sprendimus, jie būtų išdiskutuoti su švietimo bendruomene, įtraukiant žmones, kurie dirba tiesioginį darbą su mokiniais ir geriausiai žino situaciją. Staigių ir radikalių reformų nebus.“

Regis, ministras D.Pavalkis jau žino, kas jo komandoje bus viceministru („turintis didelę patirtį bendrojo ugdymo srityje“). O kodėl viešai jo pavardės nepasako? Ir kodėl kalba tik apie vieną viceministrą? Ar antro net kandidatūra dar nežinoma?

Be to, juk šnekama, kad vietoj dviejų viceministrų Švietimo ir mokslo ministerijoje dabar jų bus trys: aukštajam mokslui, bendrajam ugdymui ir pirmininkavimui ES kuruoti.

Būtų suprantama, jei pirmininkavimo „namų darbams“ paruošti būtų skiriamas vienas pareigūnas (gal tik nebūtinai viceministras), nes visiems naujiems ministrams bus tikrai nelengva per trumpą laiką ir komandas suburti, ir darbus taip sustyguoti, kad Lietuva, pirmininkaudama ES, nekristų veidu į samanas.

Nuspręsta atleisti darželio direktorę

Vilniaus m. savivaldybė po atlikto tarnybinio patikrinimo ir išorės audito priėmė sprendimą atleisti iš darbo sostinės lopšelio-darželio „Atžalėlės“ direktorę N.Auksoriūtę-Sinicienę. Pasak portalo *15min.lt*, dar 2012-ųjų rugsėjį į kovą su direktore stojo vaikų tėvai, iš auklėtojų išgirdę apie nepakenčiamą psichologinį klimatą, galimą fiktyvų žmonių įdarbinimą ir dingstantį turtą. Savivaldybė įžvelgė nusikaltimo požymių, policija pradėjo ikiteisminį tyrimą dėl galimo dokumentų klastojimo bei piktnaudžiavimo.

Minėto naujienų portalo žiniomis, tikrintojai rado darželyje fiktyviai įdarbintų žmonių (direktorė be specialaus leidimo buvo pati save įdarbinusi auklėtoja, keliuose tarifika-cijos sąrašuose buvo minimos logopedo, psichologo ir socialinio pedagogo pareigybės, jas einantys žmonės tariamai dirbo po pusę etato, bet nė vieno pavardė nenurodyta ir pan.), vienai auklėtoja įdarbintai moteriai esą buvo išmokėta maždaug 27 tūkst. Lt, o dokumentai nesutvarkyti, pasigesta dalies tėvų skirtų 2 proc. pajamų mokesčio, viešųjų pirkimų taisyklių ir t. t. Pati direktorė, – praneša *15min.lt*, – įsitikinusi, kad kolegės kerštauja. Tėvai teigia, jog vietų darželiuose trūkumas jų vadovus padarė dievais.

Puslapyje – „Dialogo“ inf.

Akmuo į savo daržą

Vytautas STRAZDAS,

„Dialogo“ apžvalgininkas

„Suteikus mokykloms galimybę savarankiškai persikirstyti lėšas, atsirado per daug piktnaudžiavimo atvejų – nemaža dalis mokyklų visus pinigus nukreipia tik darbo užmokesčiui“, – akmenį mokyklų vadovų pusėn švystelėjo Lietuvos tėvų forumo (LTF) tarybos pirmininkas Audrius Murauskas. Spaudos konferencijoje jis tvirtino, esą mokyklų vadovai pasiduoda mokytojų spaudimui didinti atlyginimus ir lėšas šiam tikslui „skolinasi“ iš vadovėliams įsigyti bei kvalifikacijai tobulinti skirtų pinigų.

Ką šiuo klausimu teigia Lietuvos mokyklų vadovų asociacijos (LMVA) atstovai?

Kam piktnaudžiavimas, o kam – išgyvenimas

„Labai gerai, kad mokyklų bendruomenėms leidžiama pačioms laisviau disponuoti turimomis lėšomis“, – „Dialogui“ sako Alytaus r. Butrimonių gimnazijos direktorius Valdas Valvonis. Pasak jo, niekas geriau nežino mokyklos padėties už jos bendruomenę. Teisingas, priimtinas ir reikalingas mokyklai lėšų panaudojimo variantas, anot direktoriaus, yra tas, dėl kurio sutaria pedagogų, mokinių ir tėvų interesams atstovaujanti mokyklos taryba. Jos sprendimu abejoti galima būtų tik tuomet, jei mokytojų atlyginimams būtų nustatyti maksimalūs koeficientai, o lėšų pedagogų kvalifikacijai, vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms nebūtų skirta.

„Daugelyje nedidelių kaimo mokyklų dažnai trūksta lėšų ir minimaliems mokytojų atlyginimams mokėti“, – teigia V.Valvonis. Tokioms mokykloms naujų vadovėlių ir kvalifikacijos tobulinimo renginių atsisakymas – ne piktnaudžiavimo, o išgyvenimo klausimas. Panaši padėtis ir Butrimonių gimnazijoje – mokytojų atlyginimams skaičiuoti taikomi minimalūs koeficientai, o kitoms ugdymo reikmėms tenka tik 60 proc. galimų lėšų.

Dar sudėtingesnė padėtis „stipriai minusiniame“ gimnazijos pagrindinio ugdymo skyriuje. „Į jį užsukęs LTF tarybos pirmininkas liktų labai nepatenkintas“, – teigia LMVA Alytaus rajono skyriui vadovaujantis gimnazijos direktorius.

Toli nuo mokyklose daromų sprendimų

Kauno Juozo Urbšio katalikiškos vidurinės mokyklos direktorius Paulius Martinaitis įsitikinęs, kad A.Murausko poziciją spaudos konferencijoje palaikiusi Lietuvos leidėjų asociacija (LLA) yra toli nuo mokyklose daromų sprendimų. Direktorius teigia, kad nedidindama mokytojų tarifų pamokų skaičiaus padidinti jo atlyginimą mokykla gali tik 5–10 proc. ir tokio atlyginimo kai kurių mokytojų veiklos rezultatai esą tikrai verti. Be to, per mokslo metus mokyklose atsiranda daug nenumatytų, su mokytojų darbo užmokesčiu susi-

Elenos Tervidytės fotokompozicija

jusių išlaidų. Pavyzdžiui, susirgusių vaikų mokymas namuose. „Nejaugi vien dėl tokių įvykių tikimybės verta koreguoti ugdymo planus ir kaupti lėšas, kurių gali ir neprireikti?“ – klausia P.Martinaitis.

LMVA Kauno skyriui vadovaujantis direktorius pripažįsta, kad mokyklose yra tendencijų darbo užmokesčio fondą padidinti mokymo priemonių ir kvalifikacijos tobulinimo renginių sąskaita. Pasitaiko ir mokyklų vadovų, kurie nesilaiko mokinio krepšelio (MK) normatyvų, pvz., mokinių skaičiaus klasėse vidurkio, ir susidariusius trūkumus dengia naujų vadovėlių ir kvalifikacijos tobulinimo renginių sąskaita. „Tačiau visais atvejais tos lėšos naudojamos realaus ugdymo mokytojų darbo apmokėjimui, o ne švaistomos, kaip galima buvo suprasti iš spaudos konferencijoje kalbėjusių tėvų ir leidėjų atstovų“, – pažymi katalikiškos mokyklos vadovas.

Vadovėlis – ne vienintelė mokymo priemonė

P.Martinaičio nuomonei, kad vadovėlis yra ne vienintelė mokymo priemonė, o seminarai – tik viena iš pedagogų kvalifikacijos tobulinimo formų, pritaria Kaišiadorių r. Rumšiškių Antano Baranausko gimnazijos direktorius Artūras Čepulis. Pasak jo, mažiau vadovėlių mokyklos perka ne tik dėl mokinių skaičiaus mažėjimo, bet ir todėl, kad reikiamais vadovėliais jos yra apsirūpinusios. Mažiau lėšų pedagogų kvalifikacijos tobulinimui, anot direktoriaus, reikia ir dėl to, kad mokytojai nebevyksta į seminarus tik dėl „popieriuko“, o vis labiau vertina renginių kokybę. „Nemažai mokyklų, išsiaiškinusios, ko verti konkrečių lektorių vedami renginiai, seminarus užsako visam savo pedagogų kolektyvui – nuo to lėšų poreikis kvalifikacijai tobulinti irgi mažėja“, – aiškina A.Čepulis.

Kad mokyklai nebūtina pirkti visų naujai išleistų vadovėlių, „Dialogą“ tikina ir LMVA Panevėžio miesto skyriaus pirmininkas, „Žemynos“ pagrindinės mokyklos direktorius Romualdas Grilauskas. Pasak vadovo, sprendimus dėl vadovėlių fondo atnaujinimo, papildymo ar keitimo kas-

met turi priimti mokyklos bendruomenė, o kartu ir mokinių tėvams atstovaujanti mokyklos taryba. „Jeigu tėvai su leidėjais kalba apie kasmetinį visų arba daugumos naujų vadovėlių pirkimą, manyčiau, taip leidėjai gina savo interesus siekti kuo didesnio pelno“, – svarsto direktorius.

Kaip patobulinti mokinio krepšeljį?

Bemaž visi „Dialogo“ klausiti mokyklų vadovai tvirtina, kad pagrindinė MK problema – jo apskaičiavimo metodika.

„Ar normalu, kai 499 mokinius turinčios mokyklos finansavimas yra daug geresnis nei mokyklos, kurioje mokosi 501 mokinys? Ar normalu, kad du nauji į mokyklą atėję mokiniai mokyklos finansavimą sumažina bemaž 150 tūkst. litų?“ – klausia A.Čepulis.

Šilutės r. Vainuto vidurinės mokyklos direktorius Antanas Jonikas tvirtina, kad vidutinio mokinių skaičiaus 11–12 klasėse padidinimas nuo 15 iki 20 liudija norą kuo greičiau sužlugdyti vidurines mokyklas, paverčiant jas progimnazijomis. „MK metodiką reikia tobulinti, o mokyklų naikinimo praktikos kuo greičiau atsisakyti“, – tikina A.Jonikas.

Kaišiadorių rajono Algirdo Brazausko gimnazijos direktoriaus Stanislovo Berniko nuomone, mokykloms dažnai stinga lėšų, nes MK skaičiavimo metodika numato per mažai „laiptelių“. Direktorius įsitikinęs, kad tobulinant MK metodiką galima ištaisyti ir šią jos ydą. „Aš pasisakyčiau už lėšų atskyrimą į dvi „kišenes“ – darbo užmokesčio ir kitų reikmių. Tačiau nepriartčiau mokyklų savarankiškumo mažinimui, reglamentuojant, ko, kiek ir už kiek privalu įsigyti“, – sako S.Bernikas.

Kilnojanč pinigus, jų nedaugėja

Kėdainių „Atžalyno“ gimnazijos direktorius Gintaras Petrulis mano, kad mokyklų savarankiškumo didinimas nėra bloga praktika. Tačiau mokinio krepšelis, anot direktoriaus, turėtų būti bent jau toks, kad pakaktų lėšų darbuotojų atlyginimams išmokėti.

G.Petrulis atkreipia dėmesį, kad net

6 proc. MK lėšų tenka ne mokykloms, o savivaldybėms: visai kitiems, su mokinių ugdymu mokykloje tiesiogiai nesusijusiems poreikiams tenkinti. „Todėl vienam sutartiniam mokiniui ugdyti, – teigia direktorius, – mokykloms skiriamas ne 3310, o 3111 Lt krepšelis. Ir jis kasmet mažėja.“

Nors beveik visus praėjusius metus „Atžalyno“ gimnazijos mokytojai gavo šiek tiek mažesnius nei vidutinius atlyginimus, jų didinimui kvalifikacijos tobulinimo, mokymo priemonių ir naujų vadovėlių sąskaita nebuvo skirta nė lito – lėšos buvo naudojamos pagal paskirtį. „Sutinku, kad reikia tobulinti MK metodiką, – „Dialogui“ sako G.Petrulis. – Bet svarbiausia padidinti sutartinio mokinio krepšelio dydį, nes perdėjus pinigus iš vienos kišenės į kitą suma nepasikeičia.“

Mokyklos sprendimus lemia ir tėvai

Pasisakymų, kad mokymosi priemonės ar kvalifikacijai skirtos MK lėšos gali būti rezervas mokytojų atlyginimams mokėti, girdėti teko ir Pakruojo r. Balsių pagrindinės mokyklos direktorei Jadvygai Šliurpienei. Ši vadovė mano, kad kiekvieną tokį lėšų naudojimo atvejį reikia vertinti atskirai. „Jei mokytojams nustatytas atlyginimų koeficientų „žirklų“ minimumas, jei trūksta lėšų net minimaliam ugdymo plano įgyvendinimui, tada kvalifikacijai ar mokymo priemonėms skirtų lėšų naudojimas mokytojų atlyginimams gal ir pateisinamas, – „Dialogui“ sako direktorė. – Kitais atvejais, manau, kad ne: vaikams skirtos lėšos turi būti naudojamos vaikams, atlyginimų – atlyginimams.“

J.Šliurpienė įsitikinusi, kad mažiau nesusipratimų dėl MK lėšų naudojimo kiltų, jei patys tėvai parodytų daugiau iniciatyvos ir aktyviau dalyvautų mokyklų savivaldoje. „Mokyklų tarybose trečdalį vietų turi tėvai, – primena direktorė. – O viena iš tarybos funkcijų – svarstyti mokyklos lėšų naudojimo klausimus.“

Taigi LTF tarybos pirmininkas A.Murauskas, mesdamas akmenį į mokyklų direktorių daržą, pataikė ir į savąjį.

P. S. V.Giedraičio komentaras – 9 p.

Nešventiškai apie švietimą, sklidiną Šviesos

► Atkelta iš 1 p.

Kad pasaulį sudaro priešybės, senovės kinų filosofai žinojo dar III tūkstantmetyje pr. m. e. „I Ching“ („Permainų knyga“) – senovinė kosmologinė-filosofinė sistema, kinų kultūros pagrindas. Knygos komentarai priskiriami išminčiui Konfucijui (VI a. pr. m. e.). „I Ching“ išplėtoja postulatą apie Didžiąją Tuštumą, priešingus Yin ir Yang pradus, o pasaulį ir įvykius aiškina kaip nepaliaujamą visų būties procesų kintamumą ir nedalomumą.

Ir štai mūsų laikais fizikos Nobelio premijos laureatas (1922 m.) Nilsas Boras – kvantinės mechanikos kūrėjas, šviesos spinduliavimo teorijos autorius, atranda papildomumo principą. Jo esmė net į savo herbą įrašo: „Contaria sunt complementa“ („Priešybės yra papildiniai“).

Tai argi mąstantis žmogus, nenuginčijamą papildomumo principą sudėjęs su šiuolaikinės fizikos atradimais, nesuvoktų: neregimai regima Šviesa padeda suvokti Visumą (Didžiąją Tuštumą), nes jungia priešybės – visą Regimybę ir visą Neregimybę. Bet gal, gerbiami švietimo vadybininkai, nuo dabar privalėsime remtis teiginiu, kad tik auksas yra Visa?..

Kai Dalai Lamas XIV paklausė, kas jį labiausiai stebina žmonijoje, jis atsakė: „Žmogus. Nes jis aukoja savo sveikatą, kad uždirbtų pinigų. Po to jis aukoja pinigus, kad atgautų sveikatą. Jis taip rūpinasi savo ateitimi, kad nesidžiaugia dabartimi. Rezultatas toks, kad jis negyvena nei dabartyje, nei ateityje. Jis gyvena taip, tarsi niekada nemirtų. O tada numiršta taip niekada ir negyvenęs.“

Paaiškinta visiems, vadinasi, ir pedagogams. Bet kaip jiems džiaugtis, jei mokyklose neliko auklėjimo ir pamokos išvirto į apmokymus atspėti teisingą atsakymą standartinio formato testuose? Jei ugdymo proceso dalyvių bemaž nebedomina (išimčių labai mažai) aukštos pasaulėžiūros pozicijos, dvasinis tobulėjimas, tarnystė idealams, bendros gerovės samprata? Jei vaikai nebeskatinami ieškoti gyvenimo prasmės, o jaunimas rengiamas tik egoistiškam gyvenimui:

stiprinamas potraukis prie daiktų, išorinio blizgesio, vartojimo ir kurstoma aistra malonumams? Jei sistemingai klabinami šeimos pagrindai, tautų dvasiniai, religiniai bei nacionaliniai pamatai? Jei valdžia vaikų ugdymą vertina vien pinigais? Jei vaikus jau tenka ginti nuo tvirkinančios visuomenės informavimo priemonių įtakos, nuo amoralių kompiuterinių žaidimų, netikusių renginių ir baisios muzikos, nuo iškreiptų? Jei šuniukus, meiliai vadinamus berniukais ir mergaitėmis, rengia ir puošia, o kūdikius tenka ginti nuo juos žudančių, sielos ir dvasios gyvenimo nepripažįstančių tėvų ir motinų?..

Visai nešventiška. O taip norėjau ir žadėjau rašyti apie švietimą, sklidiną Šviesos...

Atsiribojus nuo Visatos įvairovės

Veržlus, dar jaunas mokslas (kas tie jo 400 metų lyginant su žmonijos tūkstantmečiais?) spėjo iširti tik apie 5 proc. Visatos

materijos ir energijos; neištirtąją dalį vadina „tamsiąja“. Bet mokslas veržiasi gilyn į vis subtilesnę Nežinomą, domisi net „anapasiniais“ reiškiniais, kurių seniai antgamtiniais nebevadina – čia pilna įdomybių, todėl dar niekad mokslas taip nežadino vaizduotės!

O švietimo sistema drąsiai atsiriboją nuo Visatos įvairovės, lyg norėtų mums į galvas įkalti, kad 5 proc. > 95 proc. Tačiau juk akivaizdu: ši nelygybė neteisinga. Ar tikrai nieko bendro nėra tarp miegančių maždaug 95 proc. mūsų smegenų ir neištirtų apie 95 proc. Visatos materijos bei energijų?

Visiems mokytojams būtina žinoti: XXI a. mokslininkai teigia, kad šalia mokslinio pažinimo yra metamokslinis – toks pat teisėtas ir lygiavertis. Jie yra vienas kito papildiniai ir, kurį nors iš jų atmetus, žinios apie reiškinius ir Pasaulį tampa iškreiptos.

Kiekvieno dalyko pamoka gali plėsti vaiko sąmonę ir aktyvuoti snūduriuojančią, nenaudojamą smegenų dalį. Bet ką čia išplėsi, jei vadovėliuose nėra neužuominos apie fantastiškas šiuolaikinio mokslo teorijas, pasiekimus ir problemas (pabrėžiu: ne apie technologijas). O švietimo sistema išdidžiai sau mano, kad yra šiuolaikiška... Ar ne todėl taip nepasitikima švietimu, kad jis atmetė pusę Realybės ir jos pažinimą iškrevino? Ar ne todėl mokymasis daugeliui tapo tikra kančia – sausas, neįdomus, nes žmogaus jame išvis nėra? Ar ne šitaip švietimas liaujasi šviesti, gęsta, tampa „religingas“, obstrukcinis: verčia iškalti vadovėlių faktus visam gyvenimui, kad neliktų nė mažiausio plyšelio suabejojimui ar prielaidai, jog Pasaulis gali būti ir visai kitaip sutvarkytas. Ar šitaip pats švietimas nežlugdo padoraus šviesaus mąstymo ir pasaulėjautos?

Per pusę amžiaus atsilikęs nuo mokslo

Iš to ir atpažįstame įsišaknijusią autoritarinę pedagogiką – gilų ateistinės ideologijos paveldą. O kad neužtikrinamas visavertis pažinimas, kad materialistinis vertinimas gyvenimo prasmės nepaaiškina, tai žmonėms nieko kito ir nelieka – tik laukti Apokalipsės angelų trimitų. Ir kadan gi švietimas nuo skaidrėjančio mokslo gal per pusę amžiaus atsiliko, žmonės vis labiau pasiduoda pasaulio pabaigos psichozėi ir trokšta stebuklų. Ilgesingai svajoja apie šviesesnę bei teisingesnę gyvenimą ir tiki, kad, jei ne šiomet, tai gal bent kitąmet bus „kvantinis šuolis“ į naują pasaulį, į šviesesnę realybę.

Argi ne švietimas kaltas, kad dar vaikystėje nesužinome, jog Subtilusis ir Dvasinis pasauliai visuomet buvo, yra ir bus; kad pusė žmogaus gyvenimo prabėga, kol pagaliau tas žinias jis pats iš kur nors iškapsto?

Tas „dalinis, pusinis“ švietimas iš žmonių sąmonės bando ištrinti tikėjimą Pasaulio Šviesa ir Priežastimi – Kūrėju! Tuomet nelieka papildomumo ir tenka vien pinigais pasikliauti...

Neseniai skaičiau: „Neregimybės pažinimą vadiname Naujuoju Pasauliu. <...> Prisiminkime – kažkas reaguoja į kosminius reiškinius; kažkas girde davo tolimus balsus; kažkas dirbdavo“

vo Subtiliajame pasaulyje; kažkas švytėdavo; kažkas pakildavo į orą; kažkas eidavo vandeniui, kažkas – per ugnį; kažkas be pasekmių sau sugerdavo nuodus; kažkas gyveno be maisto; kažkas galėjo regėti kiaurai per kietus kūnus; kažkas vienu metu rašė abiem rankomis; kažkas susikalbėdavo su gyvūnais; kažkas, kalbos nemokėdamas, suprasdavo, ką jam sako; kažkas skaitė mintis; kažkas galėdavo užrištomis akimis skaityti knygą; kažkas nejausdavo skausmo; kažkas sniegyuose išlavindavo širdies karštį; kažkas nepavargdavo; kažkas gebėdavo išgydyti; kažkas skelbdavo ateities žinias. Taip galima vardinti visus fenomenus ir gausybę pamokančių pavyzdžių iš gyvenimo. Bet nors akimirksniu visas šias savybes priskirkite vienam kūnui ir gausite daugybę Mokymų nurodantį žmogaus perkeitimą. Svarbiausia, kad atskiros šio perkeitimo dalys jau yra pademonstruotos netgi netobulos egzistencijos sąlygomis“ (Сердце. М.: Международный Центр Рерихов, Мастер-Банк, 2012).

Humanistinės pedagogikos manifestas

Panašu, kad ne planetai reikia kažko šuolio – pirmiausia jo reikia pedagoginei sąmonei! Kad neatsiribotų nuo Visumos ir *a priori* neatmestų, ko dar nepažino. Būtina iš esmės kitaip rengti pedagogus, ypatingą dėmesį skiriant jų pasaulėžiūros formavimui, nes šviesaus žmogaus auginimui reikia mokytojų „nuo Šviesos“. Apie tokią inovaciją rašo ypatingas Tarpautinio Humanistinės pedagogikos centro dokumentas „Humanistinės pedagogikos manifestas“. Pasidomėkite, internete yra. „HP manifestas“ išpūdingai greit keliauja per pasaulį. Per vienus metus nuo jo pasirašymo 2011-07-17 jis išleistas jau devyniomis kalbomis: rusų, anglų, prancūzų, lietuvių, latvių, estų, ukrainiečių, kinų, čekų.

Šviesos mokytojai – ne pigios kaimo liktarnos. Jų kelias didingesnis ir sunkesnis: gyvendami medžiaginiame pasaulyje jie renkasi veiksnų dvasingumą, kuris neneša pelno čia ir dabar. Pilnatvės kelias – sunkiausias. Bet juo eiti verta, nes dvasinio mūšio lauke ir vienas yra karys, daug nuveikti gali. Lašas po lašo ir akmenį pratašo.

Rinkitės sunkiausią kelią – jame konkurentų nebus, – sakė Šarlis de Golis.

Irena STULPINIENĖ,
Humanistinės pedagogikos
asociacijos pirmininkė

Kiekvieno dalyko pamoka gali plėsti vaiko sąmonę ir aktyvuoti snūduriuojančią, nenaudojamą smegenų dalį.

KLAUSIATE? ATSAKOME!

Kada galima siekti aukštesnės kategorijos grįžus iš vaiko priežiūros atostogų?

Prieš išeidama į gimdymo ir vaiko priežiūros atostogas 5 metus mokykloje dirbau psichologe. Kada galėsiu siekti aukštesnės kvalifikacinės kategorijos grįžusi iš atostogų?

Vadovaujantis švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. ISAK-2575 (2008 09 15) patvirtintų Psichologų, teikiančių pagalbą mokiniui, atestacijos nuostatų 16.3 punktu, atestuotis pretenduojantis psichologas atestacijos komisijai turi pateikti ir dvejų paskutinių metų (nepertraukiamų) praktinės veiklos aprašą, susidedantį iš dviejų dalių: kiekybinės darbo analizės (klientų skaičiaus, konsultacijų pobūdžio ir skaičiaus) ir dviejų atvejų aprašymo (vaiko psichologinio įvertinimo, konsultavimo pristatymas).

Tai reiškia, kad iš vaiko priežiūros atostogų grįžusi psichologė aukštesnės kvalifikacinės kategorijos galės siekti tik po dvejų darbo metų.

Kas laikoma mokymo priemonėmis?

Kas konkrečiai yra tos mokymo priemonės, kurias mokykla gali pirkti už šiam tikslui numatytas mokinio krepšelio lėšas? Kas mokykloje sprendžia, kokias mokymo priemones pirkti?

Vadovaujantis švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-2310 (2011 11 30) patvirtintu Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašu, mokymo priemonės – tiesiogiai mokymui(si) ir ugdymui(si) reikalingos spausdintos ar skaitmeninės priemonės, daiktai, medžiagos ir įranga, mokinio darbo vietai įrengti bei mokymo priemonėms laikyti reikalingi baldai ir laboratoriniai baldai.

Minėto aprašo 13 p. nustato, kad vadovėlių, tarptautinio bakalaureato vadovėlių, skirtų pagal tarptautinio bakalaureato programą besimokančiam mokiniui, priešmokykliniam ugdymui skirtų ir kitų mokymo priemonių galima įsigyti už mokinio krepšelio lėšas, skirtas vadovėliams ir mokymo priemonėms. 14 p. numato, kad sprendimus dėl vadovėlių ir kitų mokymo priemonių įsigijimo priima mokyklos vadovas, suderinęs su mokyklos taryba.

Vadovaujantis švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-2368 (2011 12 12) patvirtintų Švietimo aprūpinimo standartų 13 p., mokymo priemonės, reikalingos programose apibrėžtam ugdymo turiniui įgyvendinti, yra:

1. Bendrojo ugdymo dalyko vadovėlis (toliau – vadovėlis), kuris padeda mokiniams siekti konkretaus ugdymo tarpsnio ar klasės ugdymo srities, integruoto kurso, dalyko bendrojoje programoje, dalyko modulyje ar mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, pritaikytoje programoje apibrėžtų pasiekimų, stiprinti motyvaciją mokytis, skatinti aktyvų ir savarankišką mokymąsi ir kritinį mąstymą.

2. Vadovėlių papildančios (spausdintos ar skaitmeninės) mokymo priemonės, kurios papildo ir konkretizuoja vadovėlio medžiagą, skatina aktyvią mokinio veiklą, diferencijuoja užduotis, individualizuoja mokinių darbą atsižvelgus į jų gebėjimus, patirtį, mokymo stilių, ugdymo poreikius, polinkius ir interesus, padeda / sudaro galimybes mokytojui įvertinti mokinių pasiekimus ir patiems mokiniams įsivertinti savo rezultatus.

3. Daiktai, medžiagos ir įranga (programose apibrėžtam ugdymo turiniui įgyvendinti reikalingos darbo, kūrybos, vaizdinės priemonės, kompiuteriai, kompiuterių įranga, žaislai ir kita), kurie užtikrina kokybišką ugdymą, skatina mokinius pačius aktyviai veikti – kurti, tyrinėti, eksperimentuoti, atrasti ir taip tobulinti savo praktinius gebėjimus, užduotis atlikti kūrybiškai.

4. Ikimokyklinio ugdymo priemonės, kurios padeda plėtoti ikimokyklinio amžiaus vaikų fizinės, socialinės-emocinės, pažintinės, kūrybinės galias.

5. Priešmokyklinio ugdymo priemonės, kurios padeda ugdyti aktyvų, smalsų, savo gebėjimais pasitikintį, pažinti ir mokytis norintį priešmokyklinio amžiaus vaiką, sudaro jam prielaidas toliau sėkmingai ugdytis mokykloje.

6. Specialiosios mokymo priemonės (vaizdinės, techninės, demonstracinės, skaitmeninės mokymo priemonės, žaislai, daiktai, medžiagos, literatūra ir pratybų sąsiuviniai), parengtos ar pritaikytos mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, kurios padeda plėtoti mokinių žinias ir gebėjimus, ugdyti mokymuisi reikalingą kompetenciją, įgyti socialinių ir kasdienio gyvenimo įgūdžių.

7. Skaitmeninės mokymo priemonės, kurios padeda ugdymo procese naudoti informacinių ir komunikacinių technologijų teikiamas galimybes.

8. Ugdymo procesui reikalinga literatūra (programinė, informacinė, mokslo populiarioji, vaikų, jaunimo, klasikinė, metodinė literatūra, kultūros, švietiškai ir mokslo populiarinimo periodiniai leidiniai), kuri padeda ugdyti mokinių skaitymo ir kalbos įgūdžius, komunikavimo ir kultūrinę kompetenciją, informacinius gebėjimus, teksto analizavimo ir interpretavimo įgūdžius, gebėjimą veikti įvairiose socialinėse ir kultūrinėse situacijose, formuoti pilietinę savimone, veiksmingiau ir kokybiškiau organizuoti ugdymo procesą.

9. Mokinio darbo vietai įrengti bei mokymo priemonėms laikyti reikalingi baldai ir laboratoriniai baldai.

Parengė Vytautas STRAZDAS

3D spausdinimo technologija – jau mokykloje!

Šiaulių Didždvario gimnazijoje naujausiomis technologijomis besidomintiems mokiniams gruodį surengtos 3D modeliavimo pratybos-seminaras. UAB „Gaminu“ įkūrėjai ir vadovai Paulius Briedis ir Vilius Rinkūnas gimnazistams pristatė savo sukurtą 3D spausdintuvą, kurio spausdinamo objekto formavimas vyksta dedant vieną medžiagos sluoksnį ant prieš tai atspausdinto sluoksnio tol, kol gaunamas visas objektas.

Mokiniai patys modeliavo 3D objektus naudodami programas *Meshmixer* bei *Sketchup*. Įdomiausias mokinio darbas buvo išspausdintas 3D spausdintuvu.

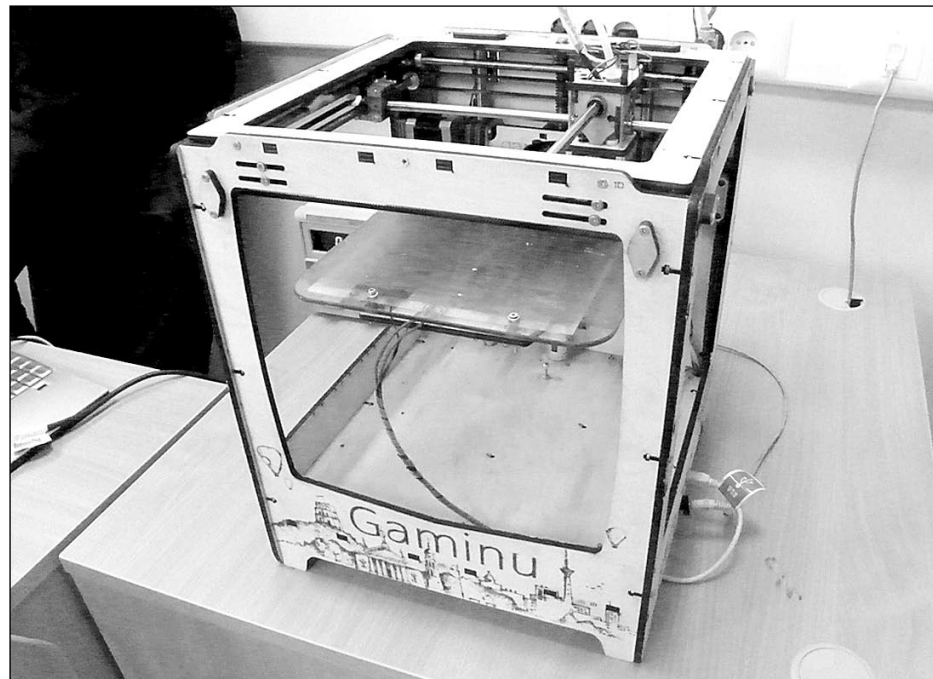
Seminaro dalyviai gavo užduotį – 10 dienų kurti modeliukus tema „Kalėdiniai žaisliukai“, o po to gimnazijoje juos išspausdinti 3D spausdintuvu.

Trimačiai spausdintuvai – sparčiai besivystanti technologija, naudojama įvairiose pramonės šakose: nuo medicinos iki aeronautikos. Šiais spausdintuvais chirurgai gamina konkrečiam pacientui pritaikytus implantus, lėktuvų variklių inžinieriai spausdina įmantrias variklių detales, dizaineriai turi galimybę greitai pagaminti ir išbandyti naujo gaminio prototipus.

Ilgą laiką ši technologija buvo brangi, naudojama tik didelėse pasaulinėse korporacijose. Tačiau pamažu šie įrenginiai ateina ir į mokyklas. Pasaulyje sparčiai populiarėjantys spausdintuvai tampa integruota mokymo priemone informatikos, technologijų, fizikos bei matematikos pamokose. Mokiniai mokosi savo idėjas paversti prototipais, kūrybiškai susipažįsta su tikslųjų mokslų „naudojimu“ kasdieniame gyvenime.

Pirmieji Šiauliuose 3D spausdintuvą išbandę Didždvario gimnazijos mokiniai pasigaminę kalėdinių žaisliukų. Tačiau tuo apsiriboti neketinama: informacinių technologijų pamokose šiuo spausdintuvu planuojama gaminti robotus, o dizainu besidomintys moksleiviai galės modeliuoti ir „spausdinti“ savo dizaino interjero detales ar namų apyvokos daiktus.

Šiaulių Didždvario gimnazijos informacinių technologijų mokytoja **Daiva BUKELYTĖ** ir neformaliojo ugdymo mokytoja **Rasa ZVILNAITĖ**

■ UAB „Gaminu“ vadovai P.Briedis ir V.Rinkūnas Didždvario gimnazijos mokiniams pristatė ir leido išmėginti savo sukurtą 3D spausdintuvą.

Šolomo Aleichemo gimnazijos vardas įpareigoja

Audringais aplodismentais ir džiaugsmo šūkiais Vilniaus Šolomo Aleichemo vidurinės mokyklos bendruomenė sutiko žinią, kad mokyklai suteiktas garbingas gimnazijos statusas. Kompetentinga komisija labai gražiai įvertino mokyklos 23-ųjų metų pasiekimus.

Žingsnis po žingsnio, neskubėdami, po kruopelytę yrėmės pirmyn, ir visų pastangas vainikavo graži sėkmė. Visų svarbiausia, kad laimingiausi tądien buvo mokiniai, nes jie labai norėjo būti gimnazistais.

Atgimė ir istorinė tiesa. Iki karo Kaune veikė Šolomo Aleichemo gimnazija. Jos gimnazistų likimas buvo tragiškas: daugelis buvo sušaudyti pirmaisiais karo mėnesiais, žuvo getuose ir koncentracijos stovyklose... Tikime, kad tokios tragedijos niekada nebus kartos.

Naujai būsimai mokyklai turime viską, beliko renovuoti gautas patalpas. Esame pajėgūs tapti tikra XXI amžiaus gimnazija.

Miša JAKOBAS,

Vilniaus Šolomo Aleichemo gimnazijos direktorius

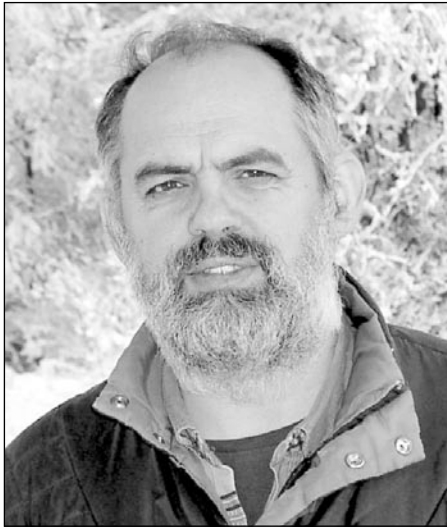
NE SPAUDAI

Progos

Pasaulio pabaiga – gera proga įsitikinti, kad dar esama protingų žmonių. Ir praleista proga atsikratyti kvailių.

Kęstutis MILIAUSKAS

Autoriteto plusai ir minusai

Raimondo Kulšavo nuotr.

Vladas PRANEVIČIUS

Nesu pedagogas, bet pastaruoju metu (o gal taip buvo ir visais laikais) žiniasklaidoje vis praprūsta nuomonės, kad senieji mokymo ir bendravimo mokykloje būdai bei metodai nebeatitinka šio laikmečio reikalavimų. Ieškodami priežasčių, vieni akcentuoja informacines technologijas, kiti vis ankstėjančią paauglystę ir pagarbos mokytojams bei vyresniesiems stygių. Dar kitiems atrodo, jog ir be jokių kardinalių pokyčių Mokytojai (iš didžiosios raidės) sugeba susitvarkyti su dabartiniu jaunimu ir nesiskundžia pagarbos trūkumu. Nesijaučiu galintis iš esmės ir visapusiškai išnagrinėti problemą, todėl noriu atkreipti dėmesį į vieną siaurą aspektą ar fenomeną. Gal jis ir turi tikslesnį mokslinėje pedagogikoje naudojamą pavadinimą, bet aš jo nežinau, todėl vadinu jį *autoritetiniu mokymu*.

Ir popiežiai naudojami tualetu

Kalbu apie reiškinį, kuris egzistuoja nuo seniausių laikų ir ne tik mokymo procese. Autoritetiniu mokymu vadinu situaciją, kai mokytojas, lyginant su mokiniais, žino ir supranta iš esmės viską, todėl ugdytinių yra priimamas kaip tobulas. Jis ne tik gerbiamas, bet tiesiog mylimas ir garbinamas. Praktiškai kaip Dievas ar šventieji religinėse praktikose. Tai iš esmės skiriasi nuo autoritarinės bendravimo situacijos, nes čia nebūtinai naudojamas fizinis ar psichologinis spaudimas bei diktatoriški metodai.

Nežinau, ar reikia argumentų, patvirtinančių hipnotizuojantį autoriteto poveikį. Net jei patys nesate patyrę ko nors panašaus ar esate patyrę, bet spėjote pamiršti, manau, tikrai esate girdėję ar skaitę pasakojimų, kaip pagarba ir noras lygiuotis į pirmąjį mokytoją paskatino žmones pasirinkti pedagogo profesiją arba žavėjimasis dalyko mokytoju stipriai paveikė renkantis studijų kryptį bei gyvenimo kelią.

Iš vienos gimnazijos psychologės man yra tekę išgirsti istoriją, kaip gimnazistė, nunešusi mokytojai namo kažkokius popierius, buvo šokiruota iki sielos gelmių išvydusi savo griežtąją, stilingąją matematikę su chalatu, šlepetėmis ir „bigudžiais“ plaukuose. Visagine pirmokas patyrė šoką, pamatęs, kad jo Mokytoja išeina iš tualetu. Kaip šioje vietoje neprisiminti „Heklberio Fino nuo-

tykių“, kai vienas iš herojų diskusijoje nekaip negalėjo sutikti, kad karaliui ar popiežiui tenka naudotis tualetu. Jie gi šventieji.

Atsimenu, kaip kadaise vyresnioji dukra parėjusi iš mokyklos labai rimtai manęs paklausė, ar gali mokytoja neobjektyviai įvertinti mokinių žinias. Mat ji pastebėjo, kad vienas berniukas, nepriskiriamas prie klasės pažangiųjų, pakviestas prie lentos labai sklandžiai papasakojo geografijos temą, atsakė į klausimus, tačiau gavo tik ketvertą (penkiabalėje sistemoje), o po jo atsakinėjusi mergaitė, pirmūnė, pasirodė gerokai prasčiau, bet gavo penketą. Na, visų pirma pasakiau, kad ir jos išpūdis galėjo būti subjektyvus. O kita vertus, mokytoja irgi yra žmogus su visomis žmogiškomis savybėmis, tad natūralu, kad įvertinimą galėjo nulemti subjektyvus požiūris. Pastebėjęs dukros akys klausimą pradėjau pasakoti, kad mokytojai – žmonės kaip ir visi: jie dirba mokykloje, nes tokia jų profesija. Matydamas, jog vis tiek nesu suprastas, pasakiau: „Na įsivaizduok, jei tavo mama netektų darbo gamykloje ir pradėtų dirbti mokykloje mokytoja.“ „A, tada viskas aišku.“

Praregėjimas ankstėja

Akivaizdus autoritetas veikia hipnotizuojančiai. Tai padeda sudrausminti ir suvaldyti klasę. Nukreipti vaikų susidomėjimą ir energiją reikiama kryptimi. Tai labai palengvina darbą. Galiausiai 20 ar daugiau susižavėjusių pirmokų akių porų įkvepia ir įpareigoja. Todėl autoritetinis mokymo ir bendravimo būdas labai patogus ir paplitęs. Problema tik ta, jog jis ir įpareigoja būti autoritetu, visada ir visur viską suprantančiu ir žinančiu TIESĄ.

Senesniais laikais, kai mokytojų žmonių apskritai buvo nedaug, išlikti autoritetu mokytojui buvo nesunku. Tarpukario Lietuvoje mokytojas kartais buvo vienintelis apšvietęs žmogus kaime. Jis ne tik už visus geriau mokėjo skaityti ir rašyti, bet netgi galėjo duoti labai gerų ir svarbių iš knygų pasisemtų patarimų klausimais, kuriais pats praktinės patirties neturėjo, pvz., gyvulių auginimo ar sodo įveisimo. Ne tik vaikams, bet ir jų tėvams jis buvo autoritetas praktiškai visais gyvenimo klausimais. Nes tuo metu kasdieniame žmonių gyvenime naudojamos informacijos kiekis iš esmės buvo aprėpiamas vienu apsisėdusiam žmogui.

Paplitus spaudai, radijui, televizijai, o juo labiau – internetui su jo beribėmis paieškos galimybėmis, netgi pradinių klasių mokytojui neįmanoma išlikti visažiniui. Ir ne tik todėl, kad jo atlyginimas neleidžia jam nusipirkti visų išleidžiamų knygų, aplankyti visų kultūrinių renginių, visų egiptų, turkių, tailandų ir disneilendų, kuriuose pabuvojusių vaikučių jau galime sutikti net pradinės mokyklos klasėse. Tai jau nebe pinigų klausimas. Vieno žmogaus protas fiziškai nepajėgus aprėpti visos nuolat besikeičiančios informacijos, prie kurios šiais laikais gali prieiti praktiškai bet kas.

Šioje vietoje nepakenktų keletas žodžių ir apie materialius turtus. Tarpukario laikais mokytojai, kaip ir visi valstybės tarnautojai, gaudavo gana didelę, lyginant su žemę dirbančių žmonių pajamomis, algą. Netgi kaimo vietovėse gyvenantys pedagogai nelaikė karvės ar kiaulės, nesodino daržų. Jie švietėsi, skaitė, organizavo bendruomenės kultūrinį gyvenimą. Mokytojo alga leisdavo jiems ne tik nusipirkti pie-

no ar sviesto. Jie kartais vieninteliai kaime prenumeravo spaudą, turėjo radijo aparatą ir net tikrą odinį kamuolį, kuriuo mokiniams leisdavo pažaisti.

Šiais laikais, net jei mokytojai uždirbtų kaip Seimo nariai ir visą atlyginimą išleistų technikos naujovėms, būtinai atsirastų bent vienas mokinių, turintis modernesnę mobilųjį telefoną, kitas – žaidimams naudojantis galingesnę kompiuterį ar namie žiūrintis platesnio ekrano televizorių. Taigi bandymas veltis į lenktyniavimą technikos srityje iš karto pasmerktas žlugimui jau vien dėl to, kad technologijos labai sparčiai tobulėja ir įsigyta technika morališkai pasensta kartais net „nespėjus jos išpakuoti“.

Tad nieko nuostabaus, kad bėgant laikui dalis vaikų pastebi, jog jų mylimas mokytojas nėra „pats pačiausias“, ir šiais laikais tokių vaikų atsiranda vis daugiau, o praregėjimas įvyksta vis anksčiau.

Trys pakopos

Galbūt apie šį procesą kalba ir O.Nolanas: „Tą dieną, kai vaikas supranta, kad suaugusieji nėra tobuli, jis tampa paaugliu; tą dieną, kai jis jiems atleidžia, jis tampa suaugęs; tą dieną, kai jis atleidžia sau, jis tampa išmintingas.“

Taigi paauglystė tampa ankstyvesnė ne dėl pakitusios hormonų veiklos arba ne tik dėl jos. Kartais tai gan skausmingas procesas visiems jo dalyviams. Kuo labiau buvo tikima, tuo skaudesnis praregėjimas ir didesnis pasipiktinimas. Taip labiausiai pasipiktina ir nusivilia tėvais tie, kurie ilgiausiai ir atkakliausiai ginčijosi su bendraamžiais įrodinėdami iš tėvų gautas „žinias“ apie tikrą Kalėdų Senelį ar vaikų atradimą kopūstuose.

Nebūdamas pedagogu nebandau siūlyti kažkokio konkretaus sprendimo. Galiausiai tik kalbėti apie tai, ką ir kaip matau „iš savo varpinės“.

Visų pirma, labai stengiantis ir tu-

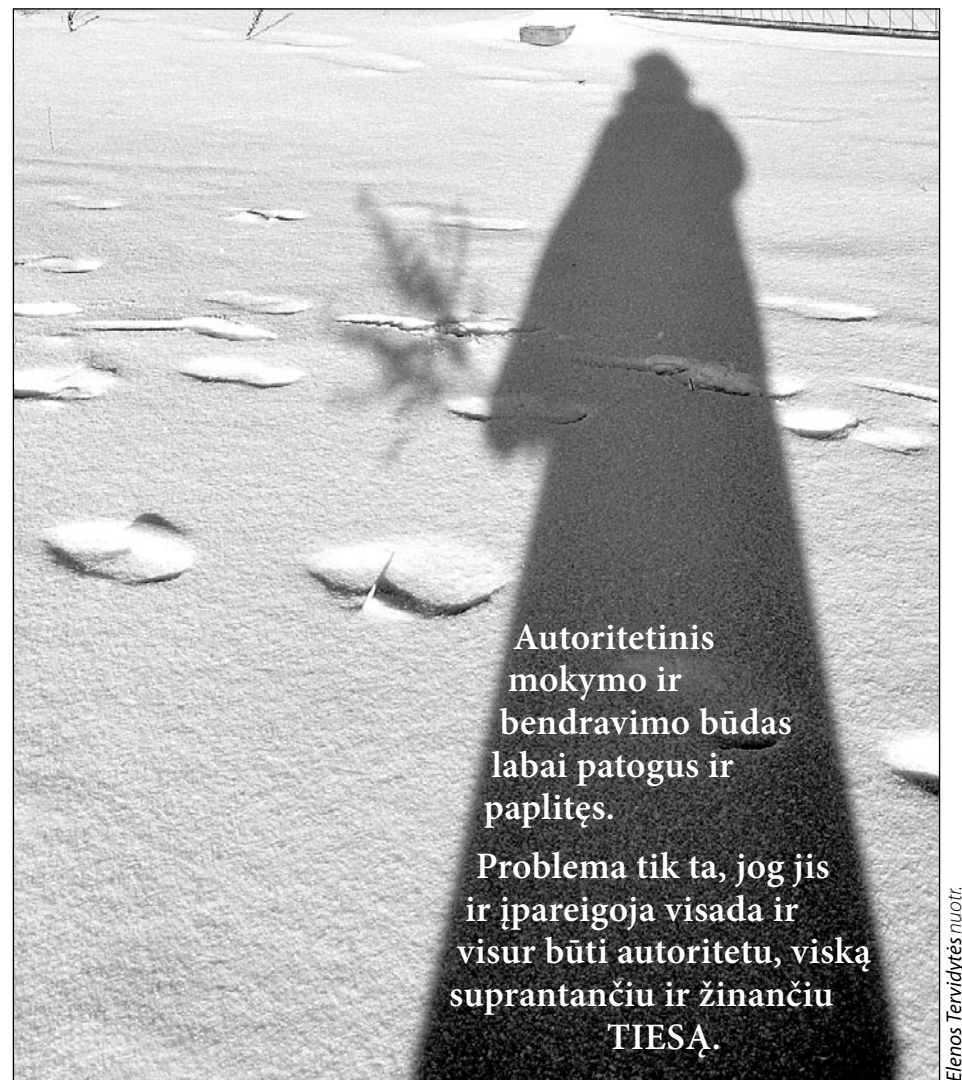
rint įgimtą charizmą įmanoma daugumai moksleivių išlikti garbinamu autoritetu per visus 12 metų ir vėliau, bet tai reikalauja daug laiko, pastangų, stipraus charakterio ir tikrai neeilinių gabumų. Mokytojas eidamas šiuo keliu turi kelti sau vis aukštesnius ir aukštesnius reikalavimus ir anksčiau ar vėliau pats save įsivaro į kampaną. Tuomet autoritetinė pedagogika virsta autoritarine.

Nesakau, kad autoritetinė pedagogika yra blogis ar kad ji nepriimtina šių dienų mokykloje. Tačiau ji turi savo ribas ir savo „vartojimo terminą“. Nėra blogai aiškinti darželinukams, kad vaikus atneša gandrai, o dovanas po eglute – Kalėdų Senis. Bet jei bandytume pasiekti, kad moksleiviai tuo tikėtų iki abiturės egzaminų – neišvengiamai susidurtume su rimtomis problemomis.

Jei sutinkame su O.Nolanu, kad vaikas tampa paaugliu tada, kai pradeda pastebėti, jog jo gerbiami suaugusieji – tėvai ar mokytojai nėra absoliučiai tobuli, turime pripažinti, kad mokytojai, bandydami išsaugoti savo tobulumo ir visažinystės aureolę, mėgina sustabdyti paauglystę. Nesakau, kad tai neįmanoma. Totalitarinėse šalyse daugybė žmonių nugyvena visą gyvenimą tikėdami, kad jų vadovai yra tobuli, ir juos garbindami. Bet kiek tai reikalauja pastangų ir koks to šalutinis efektas!

Paauglystė suaugusiesiems tikrai sukelia nemažai problemų, gal todėl jos taip atkakliai bandoma išvengti. Tačiau gal geriau bandyti ją tiesiog sutrumpinti ar bent jos neužastrinti? Tas pats O.Nolanas sako, kad paauglys suauga, kai pagaliau susitaiko su tuo, jog kiti žmonės turi teisę būti netobuli, ir jiems už tą netobulumą atleidžia.

Rimčiausia problema, atrodo, yra ta, kad pasirodyti prieš kitus netobulumą – tiesiog žmogum, pripažinti, kad visi esame iš to paties molio, gali tik tas, kuris sugeba atleisti sau. O tai jau, pasak O.Nolano, – išminties požymis.

Autoritetinis mokymo ir bendravimo būdas labai patogus ir paplitęs.

Problema tik ta, jog jis ir įpareigoja visada ir visur būti autoritetu, viską suprantančiu ir žinančiu TIESĄ.

Elenos Tervidytės nuotr.

Kol kuriame, tol esame

Stepas EITMINAVIČIUS

Jau seniai domina mokytoja metodininkė iš Kauno r. Garliavos vidurinės mokyklos **Regina JASUKAITIENĖ**. Jos tekstai „Dialoge“ – ir ne tik – man labai patinka: mąstau perskaitęs kaip bendramintis, kaip žmogus, susitinkantis tik spaudos padedamas. Turėjau progos pabendrauti prieš metus vykusioje „Dialogo“ jubiliejaus šventėje. Labai rūpėjo parašyti kartu vieną tekstą...

Kad galėtume grįžti į jaunystę...

Stepas. Dažnokai su baime pasikapstau savo pedagoginės odisėjos praeityje. Tikrai, tikrai – su baime. Primirštu savo lyg ir teigiamus veiksmus, bet vis išnyra epizodų, kai su mokiniais būdavau kategoriškas, pernelyg griežtas. Jei dabar grįžčiau į kai kurias situacijas, pasielgčiau išmintingiau – būtų geriau ir mokiniams, ir man. Nugaltų kūrybinis darbas, atidus pokalbis su kitu, įdomesnių pamokų ilgesys.

Regina. Jūsų „nuodėmės“, Stepai, palyginti su mano siomis, tai... Neatleidžiu sau tos pašaipos, kuri kliūdavo mano mokiniams. Ilgainiui supratau, kad ironija – geras ginklas, bet prastas mokytojas. O norėdavau „supurtyti“, kad visam gyvenimui prisimintų. Susitikusi tuos pačius mokinius po daugelio metų suvokiau, kad jie ne tik mano supurtymus prisimindavo, bet dar labiau – nuoskaudą. Man labai dėl to nesmagu.

Stepas. Aš irgi pridariau kvailysčių. Imdavau moralizuoti prieš visą klasę tada, kai geriau buvo skaityti eilėraščius, vaidinti etiudus, diskutuoti apie gyvenimą. Kalbėti kartu taip, kad jiems ir tuo metu, ir ateity būtų lengviau gyventi. Kad ir su savo vaikais mokėtų dažniau pozityviai elgtis. Kalbėti, prašyti, bet neironizuoti – kaip tai sunku ir kaip tai būtina.

Regina. O juk ironija ir yra pažeminimo būdas. Kartą vieną savo auklėtinę norėjau paprotinti, kad draugauja su gerokai vyresniu vyru, tinkančiu jai į tėvus. Mergaitė tebuvo vos 14 metų. Maniau, daranti gera, o užsitraukiau rūstybę visam gyvenimui. Netinkamoj vietoj, netinkamu tonu pareplikavau. Reikėjo nuoširdžiai pasikalbėti, gal būtų supratusi, o aš... prieš visą klasę... Buvau netaktiška, įskaudinau. Mergaitė manęs nepaklausė, tyčia rodydavo, kad jai nė motais mano šnekos. Pabaiga buvo skauda... ir jai, ir man. Tebesinėšioju šitą kaltę.

Stepas. Bet patirta nuoskaudų ir iš mokinių pusės, ir iš direkcijos, kolegų.

Regina. Skaudžių patirčių daug. Ypač kentėjau dėl savo pačios nenuolankaus, nelankstaus charakterio. Stipriai gyvenimas turėjo jį tašyti, kol kažkas išėjo. Itin skaudūs buvo pirmieji darbo mokykloje žingsniai. Iškart ga-

■ S. Eitminavičius

vau vyresnius (matyt, direktoriui pasirodė, kad susitvarkysiu), mano auklėtiniai buvo išleidžiamoji klasė. Prisimenu, kaip jie iš manęs išprašė, ne, tiesiog iškaulijo geresnių pažymių, o kai atėjo egzaminų diena, direktorius už galvos susiėmė – įvertinimai visai neatitiko. Kaip jaučiausi? Geriau neklaust.

Stepas. Jie, aišku, tą jūsų gerumą užmiršo.

Regina. Nė nepadėjo. Mokėjo pasinaudoti, gal kvailute palaikė. Dirbau tuomet prestižinėje Kauno mokykloje. Dabar daugelis iš jų – mokslų daktarai, dėstytojai. Raminuosi bent tuo, kad niekam „nesugadinau“ gyvenimo. Bet man tai buvo pati skaudžiausia patirtis. Nuo to karto niekas nebeprašo pakelti pažymio. Prisipažinsiu, kad per visus darbo metus nesu gavusi ir „pakišos“... Net nesiūlo.

Stepas. Bet, Regina, juk mes ir tuomet supratome: kuo greičiau užmiršti nuoskaudas, kuo dažniau gali jaustis kūrėju. Kurkime pamoką, individualius pokalbius, popamokinius renginius, kurkime save. Juk mes ne bet kas esame – net mokytojai. Juk seniai tai supratome?

Šalia džiaugsmo ir skausmas

Stepas. Seniai supratau: jeigu pasisekė pamoka, jeigu apskritai mokykloje vos ne savaitę viskas tik gerai – lauk perkūno. O jis ir trenkia.

Regina. Taip, taip, tokių atvejų irgi nemažai. Prisimenu, išsiauginau vienuoliktokus, labai nuostabią klasę. Daug keliavom, nuoširdžiai pasikalbėdavom. O čia imu ir sužinau, kad dvi merginos pas kitą mokytoją nori pereiti... Prisipažinsiu – nuvėrė širdį. Rūpėjo išsiaiškinti, – kodėl? Atsakymas paprastas ir tiesus: jūs mūsų neįvertinote. Suprask – jų pažymiai turėtų būti geresni... Susitūrėjau nuo

■ R. Jasukaitienė

skaudesnio žodžio, galvoju, tegul mėgina. Dabar mokinys turi teisę keisti mokytojus. Kartais visa klasė kokio nors mokytojo „atsisako“ arba „užsiprašo“ norimo iš anksto... Tai tapo taip madinga. Direktoriai šoka pagal mokinių dūdelę, nes viską lemia pinigai – mokinio kapšelis. Kažkaip negerai su tais krepšeliais-kapšeliais... Mokytojas priverstas pataikauti, kad jį pasirinktų, antraip, būdamas labai principingas, gali ir be duonos likti.

Stepas. Regina, aš kartais pagalvoju, kad mes auginame skundikų kartą. Per griežtai pakalbėjai – lekiu pasiskųsti, pažymiai per menki – parodysim. Man atrodo, mokyklose niekas nepataria, kaip padėkoti mokytojui. Kaip gerą žodį ištarti, kaip kokią mielą smulkmenėlę (akmenuką, jurginą, obuolį) padovanoti... Juk mokytojas, ne bet kas. Ne žinių perdavėjas. Man regis, tarp mokinių platinamos visokiausios anketos ir tiriama, kokių yra problemų su mokytojais. Tada sužinoma tiek daug paslapčių... Intrigos.

Regina. O mes po to nervinamės...

Stepas. Vienoje mokykloje mokinių buvo paklausta, ar mokytojai seksualiai nepriekabiauja. Tai viena klasė kad davė pyškinti, jog kasdien tai patiria. Ir juokiasi: „Išivaizduojame, kad kažkas mūsų juoką priims kaip rimčiausią signalą...“

Visų pirma turėtų būti pagarba mokytojui. Aš nesakau, kad esame nekritikuotini ir nebūdžiami. Bet kai patenki į intrigu kamuolį, taip pakrato, kad ir gyventi nemėli. Ir kas laimi? Niekas. Tik gyvenimą mums patrupina.

Galvoti apie pamoką smagu

Regina. Bijau, Stepai, kad imame bambėti, – pats laikas pakalbėti apie pamoką: kaip prie jos artėti, kaip sukurti kuo geresnę atmosferą, kaip neklauzadas aptildyti... Juk tai mūsų svarbioji priedermė.

Stepas. Sutinku – svarbiausia mąstyti ir dirbti pozityviai. Nors toks mano teiginys gali būti interpretuojamas kaip neproblemiškas, kategoriškas arba pompastiškas. Bet juk mes nieko daugiau mokykloje ir neveikiame, kaip mokomės gražiau mokyti.

Regina. Neseniai konferencijoje girdėjau (A. Rusekaitės, Maironio muziejaus direktorės, pranešime nuskambėjo), kad viena iš Maironio maksimų buvęs šis teiginys: „Meilė viską pergali, bet tik liuosa nuo egoizmo.“ Aš taip pat tikiu meilės visagalybe. Ypač tai jaučiu dabar: kai tik pasitaiko nesutramdomas vaikas – pradedu ieškoti kelio į širdį. Kartais pasilieku po pamokos pasikalbėti, dėmesį parodau, penktokui užtenka galvelę paglostyti... Jei vaikas piktas, dažniausiai jam trūksta meilės. Ir apskritai man atrodo, kad gyvename meilės deficito laiką. Bet aš moteriškai užsiplepėjau, o man įdomu, kaip jūs, Stepai, kuriate pamokoje jaukią atmosferą?

Stepas. Aš turiu įgimtą pomėgį provokuoti įvairias situacijas, kad mokiniai jiems gana suprantama tema išsikalbėtų, po to jau – prie sunkesnių dalykų. Man patinka per pamokas vaidinti etiudus, diskutuoti pasitelkiant teatro kalbą.

Mokinio krepšelį reikia papildyti

Vytautas GIEDRAITIS,
Lietuvos mokyklų vadovų
asociacijos prezidentas

Pirkti, pirkti ir dar kartą pirkti?

Mokinio krepšelyje (MK) numatytos nemažos lėšos mokytojų kvalifikacijai tobulinti ir vadovėliams bei mokymo priemonėms pirkti. Todėl suprantama, kad yra ir tokias paslaugas bei prekes siūlančių tiekėjų. Akivaizdu, kaip pasitelkę tėvų atstovus vadovėlių ir mokymo priemonių leidėjai siekia gauti MK lėšų dalį: kokybė, būtinumas vadovėlius keisti nėra svarbu – svarbu, kad mokyklos juos pirktų. Bet gal prieš metus mokyklos pirko daugiau vadovėlių ir pritaikė juos prie atnaujintų programų? Todėl šiais mokslo metais pirko, matyt, mažiau, nes tiesiog nebuvo reikalo elgtis kitaip.

Tą patį galima būtų pasakyti ir apie pedagogų kvalifikacijos tobulinimą. Apie renginių kokybę, jų būtinumą diskutuoti tikrai jau laikas. Tam net gilių analizės nereikia. Pakanka pažvelgti į kvalifikacijos tobulinimo institucijų perspektyvines programas, mėnesio renginių planus, kad suprastum ir susidarytum vaizdą apie tai,

kam šie renginiai skirti, kokia jų vertė ir kokias kompetencijas jie ugdo. Todėl mokyklų siekis neleisti pinigų, kai renginių kokybė kelia abejonių, yra visai suprantamas. Ar reikalingas brangiai kainuojantis kvalifikacijos tobulinimo pažymėjimas, kuris nieko nesako apie seminare ar kursuose patobulintas ir įgytas kompetencijas, o tik patvirtina, kad pedagogas tame renginyje dalyvavo?

Žinoma, yra gerų ir vertingų seminarų, kuriuos veda kompetentingi lektoriai. Tačiau patekti į juos dažnai būna sunku. Todėl, manyčiau, visiškai teisinga, kad mokykla, būdama atsakinga už ugdymo kokybę, turi galimybę savarankiškai daryti sprendimus dėl tam tikros dalies MK lėšų persikirstymo.

Rinkos konkurencija čia, deja, neveikia

Būtina pažymėti, kad sprendimus dėl MK lėšų panaudojimo priima ne vieni vadovai ar mokytojai – sprendimai daromi pasitarus mokyklų tarybose, metodiniuose būreliuose ir pan. Tai didina mokyklų atsakomybę už MK lėšų panaudojimo efektyvumą ir ugdymo rezultatus. Galbūt vienais metais mokyklai reikia įsigyti daugiau naujų IT priemonių ir išmokyti mokytojus jas naudoti mokymo procese, kitais – pirkti naujus vadovėlius ar papildyti esamus fondus. Tikrai nemanau, kad, nesubalansavus visų reikmių, nematant mokyklos perspektyvos, šioms reikmėms skirtas lėšas galima naudoti mokytojų darbo užmokesčiui.

Atskira tema – vadovėliai ir jų leidyba. Reikalas tas, kad šioje srityje rinkos konkurencija neveikia – leidyklos yra pasiskirsčiusios tam tikrų vadovėlių leidybą, todėl vadovėlius mokyklos perka iš vieno tiekėjo. Tenka suabejoti, ar vadovėlių kaina atitinka jų kokybę. Taip yra ir su kai kurių kitų mokymo priemonių gamyba ir kainomis.

Kai kurie vadovėliai nerealiai brangūs, pvz., geografijos vadovėlis 11–12 kl. kainuoja apie 55 Lt. Kai kurie vadovėliai skirti tik vieniems mokslo metams, nes mokiniai gali užrašams numatytose vietose pažymėti komentarus (pvz., užsienio kalbų vadovėliai). Vartant kai kuriuos naujai išleistus vadovėlius matyti, kad jų turinys bemaž nepakitęs – sukeisti vietomis skyriai, padaryti nežymūs pakeitimai. Antai gimnazijos matematikos mokytojai teigia, kad rengiant mokinius valstybiniam egzaminams reikia ir senų vadovėlių, nes neseniai nupirktieji ne visai atitinka atnaujintas programas.

Kam atnaujinamos programos?

Gera, kad mokytojai turi teisę rinktis, iš kokio vadovėlio mokyti mokinius. Tačiau veikia ir tam tikri viešieji ryšiai – kursuose ir seminaruose proteguojami vieni ar kiti vadovėliai. Todėl pasitaiko atvejų, kai mokytojas renka naują vadovėlį, neturėdamas rimtų argumentų.

Kartais susidaro įspūdis, kad mokymo programos atnaujinamos ne dėl geresnės ugdymo kokybės, bet tam, kad darbo turėtų programų rengėjai, vadovėlių autoriai, mokymo priemonių gamintojai, vadovėlių leidėjai, kvalifikacijos tobulinimo institucijos, lektoriai ir pan. Ir tada jau visų akys krypta į mokyklą, kuri turi MK lėšų. Ratas ima sukstis – lėšos naudojamos, o ar gerėja ugdymo kokybė – labai abejotina. Neatsitiktinai mokyklų vadovų bei švietimo institucijų asociacijų susitikime su nauja Seimo švietimo, mokslo ir kultūros komiteto vadovybe buvo keliamas klausimas dėl MK metodikos tobulinimo ir mokyklų savarankiškumo didinimo. Valstybės kontrolė turėtų pasidomėti vadovėlių, mokymo priemonių leidyba ir padaryti išvadas dėl valstybės lėšų panaudojimo šioms reikmėms efektyvumo.

MK per mažas, – kaip galima būtų jį padidinti?

Mūsų gimnazijoje vadovėlių, mokymo priemonių įsigijimas planuojamas 2–3 metams į priekį. Mokytojai turi argumentuoti, kodėl keis vadovėlius, kodėl pirks būtent tas mokymo priemones, kokia pirktų vadovėlių ir mokymo priemonių naudojimo perspektyva. Yra nustatyta, kad pirkimui turi pritarti ir metodinė taryba. Vadovėlių keitimas derinamas su asocijuotomis progimnazijomis. Praėjusiais metais vadovėliams ir mokymo priemonėms skirtas lėšas padidino 30 proc. (vien lietuvių k. vadovėliams pirkti išleista apie 19 tūkst. Lt, anglų k. – apie 5 tūkst. Lt). Dalis lėšų šioms reikmėms perkelta iš kvalifikacijai tobulinti skirtų MK lėšų. Šias lėšas sutaupėme, nes dalis mokytojų tikslingai tobulina savo kompetencijas dalyvaudami projektuose, nemokamuose kursuose, seminaruose. Kelis tikslinius seminarus kooperuojantis su asocijuota „Romuvos“ progimnazija pirko pati gimnazija. Taip daryti daug pigiau ir racionaliau dėl kelių priežasčių. Galima parinkti seminaro temą, kuri aktuali daugeliui mokytojų. Galima seminarą organizuoti mokinių atostogų metu, kai nenukenčia ugdymo procesas, kai nereikia pavaduoti mokytojų. Be to, nereikia pedagogams mokėti už kelionę, sutaupti pinigai vykdant viešą pirkimą, pasirenkamas norimas lektorius ir pan.

Situacija mokyklose įvairi ir ji priklauso nuo daugelio dalykų. Žinome vieną – MK yra per mažas ugdymo kokybei užtikrinti, šalyje švietimas finansuojamas nepakankamai. MK persikirstymas, lėšų paėmimas iš vieno mokyklų ir atidavimas kitoms padėties nepakeis. Tai gal galima MK didinti atsisakant neperspektyvių švietimo projektų, nefinansuojant kai kurių institucijų, funkcijų ir pan.? Tokią poziciją asociacijos išdėstė naujai Seimo švietimo, mokslo ir kultūros komiteto vadovybei.

➤ KOLEGA – KOLEGAI

Kol kuriame, tol esame

▶ Atkelta iš 8 p.

Anksčiau atrodė, jog visi mano mokiniai turi pabūti scenoje: kad pajautų, ką tai reiškia, kad drąsesni taptų. Ir kūrybiškesni. Visą gyvenimą stengiausi kuo daugiau mokinių įtraukti. Taip žmogus įsitikina, kad jis yra svarbus. Visa klasė grupėmis vaidino, atsakinėjo į klausimus, susijusius su vienybe, – man atrodė, ne vienas ateity prisimins, kad jų požiūris irgi svarbus, kad galima ir kitaip apie tą patį galvoti.

Regina. Regis, skaičiau, kad jūsų gimnazijoje būna ir tokių pamokų: sukviečiate į aktų salę keturias penkias klases – ir dauguma suklūsta.

Stepas. Taip, nemažai ir tokių pamokų vyko, vyksta. Įtrauki į aktyvų veiksmą kuo daugiau mokinių, manai: tegu dalis būna geri stebėtojai, kad tuo metu mąstyty, o ne į šonus žiopsotų.

Regina. Paradoksas: didelis džiaugsmas mane ištiko poeto Justino Marcinkevičiaus mirties dieną... Staigiai organizavome paminėjimą, buvome be galo vieningi: kas ką galėtų padeklamuoti, padainuoti? Viskas ekspromtu, be režisūros. Per porą pamokų parengėm puikią programą. Pasirodė, vaikai moka ir eilėraščių, ir dainų... Salėje – rimtis, susikaupimas. Pavyko. Buvo labai nuoširdus. Ir staiga dingtelėjo: „Gyvas! Poetas gyvas. Tekla čiurlena Jo žodis venomis ir arterijomis, gyvena įaugęs į mūsų gyvenimus.“

Stepas. Paskutinis mano džiaugsmas – bendra liuanistų pamoka aktų salėje, skirta Maironiui. Muzikos mo-

kytoja išmokė dainuoti, geografai savaip aiškino mūsų dainiaus lyriką... Kalbėjo visi mokytojai liuanistai. Ne, ne kalbėjo, o gyveno džiaugsmu, kad galime taip gražiai kartu su mokiniais švęsti Maironį.

Regina. O kad jūs žinotute, kaip sunkiai mes ruošėme minėjimą Maironiui... Visokių kalbų prisiklausiau: ir kad atgyvenusi forma, ir kad nereikia tokios šventės, nes ir taip renginių daug. O mokiniai buvo už tai, kad reikia deklamuoti, dainuoti, parodyti nuotraukas, kaip mes po Maironio tėviškę vaikstom, trobą apžiūrinėjam... Smagu, kad patys vaikai su noru ruošė šventę. Man dažnai būna, kad sunkią valandą atsiremiu į mokinius.

Kai keliaujame su mokiniais

Stepas. Regina, kiekvienas mūsų su mokiniais esame išvažinėję ne vien Lietuvą.

Regina. Kelionės suartina. Vieni kitus jose matome kitaip ir kitokius.

Stepas. Bet mano limitas šioje srityje išseko. Nebijojau kelių dienų išvykos – jaučiau prasmę. O paskui po truputį, po truputį nusivyliau šia veikla. Pradėjo erzinti mokinių nenoras susikaupti tada, kai kalba gidas, pradėjo erzinti nenoras įsižiūrėti, metimasis iškart fotografuoti, fotografuoti: Aš – istorijos, kultūros objekto fone...

Regina. Matyt, pavargai, Stepai. Kad nebūčiau įkyri su savo „pamokslais“, vaikams duodu daug laisvo laiko. Juk

išvyka ar ekskursija mokiniui ne tik žinių, bet ir malonių įspūdžių turi padovanoti. Kitaip sakant, laviruojau. Prisimeinu mokytoją, kuris neleisdavo nė minutės atsikvėpti: mokiniai turėdavo stropiai viską į bloknotelius konspektuoti. Paaukę su juo nebevažiuodavo. Liko atgrasa ir nuo mokytojo, ir nuo jo dalyko. Turbūt visko tose kelionėse turi būti... Su nakvyne jau nevažiuoju – per daug rizikos...

Stepas. Aš irgi bijau. Negaliu užmigti, o rytą neišsimiegojęs būnu piktokas... Kita baimė – kad nebūtų vartojamas alkoholis. Pamenu, auklėtiniai davė žodį – neištesėjo. Grįžau liūdnas. Sakau: turiu atsistatydinti, nes jūs manęs neklausote. Na žinote, Regina, kaip tokiais atvejais: prisigalvoji argumentų, prisigalvoji skaudumų, kad net rūgštu...

Regina. Keičiasi laikai, keičiasi papročiai. Kita karta jau kitaip bendrauja. Nebenori klasės susitikimų, net į išleistas ne visi beeina. Ir ne vien dėl pinigų. Klasės draugų jau dažnai nebepavadinsi draugais... Susvetimėjimas jaučiamas daug kur, bet ne visur. Štai kartais tenka į mokyklą važiuoti mokykliniu autobusiuku. Stebiuosi, kad kaimo vaikai dar išlaikę to nuoširdumo, bendruomeniškumo. Gera su jais – šilti, paprasti. Kartais matau, kaip jie tų „pasikėlusiuju“ ignoruojami, klasėse, susiskirsčiusiose grupelėmis, jie tarsi laikomi antrarūšiais. Labai skaudu. Bet vaikai atkartoja suaugusiųjų pasaulį...

Stepas. Vis dėlto laikime pokalbį linksma (esmine?) gaida: esame kūrėjai, ir tik tai mūsų gyvenimus įprasmina.

Regina. Sutinku.

Verbūniečiai: augam ir stiprėjame

Šiaulių r. Verbūnų mokyklos mokytojos **N.Zikienė, V.Šuipienė** ir **R.Gudmonienė** parašė „Dialogui“ apie savo mokykloje vykdytą sveikatinimo projektą „Aukime ir stiprėjame“ – jo tikslus nesunku nuspėti iš pavadinimo. Projektas apėmė įvairias veiklas, todėl mokiniai nenuobodžiavo. Rajono mokinių ir mokytojų konferencijoje „Noriu gyventi sveikai“ pristatytas pranešimas „Oranžiniai vitaminai“, surengti kūrybinių darbų konkursai „Mano mėgstamiausia transporto priemonė – dviratis“ ir „Piešiame sportą“.

Pedagogės pasakoja: „Ruošdamiesi pirmajam konkursui mokiniai ieškojo medžiagos apie dviračių įvairovę, apsilankė Šiaulių dviračių muziejuje, pateikė statistinius duomenis, kiek dažnai jų šeimos nariai naudojami šia aplinkai nekenksminga transporto priemone. Konkurso „Piešiame sportą“ metu susipažinome su sporto istorija, tradicijomis sporte, populiariomis sporto šakomis, išžymiais Lietuvos sportininkais. Bendromis Verbūnų ŽŪB ir Šiaulių plaukimo mokyklos „Delfinas“ pastangomis turėjome puikių progų tobulinti plaukimo ir sveikos gyvensenos įgūdžius vandenyje (pradinukai jau puikiai laikosi ant vandens, kai kurie net geba įveikti 25 m ilgio distanciją) ir sausumoje. Norėdami daugiau sužinoti apie sveiko maisto naudą ir gaminimo ypatumus, lankėmės mokyklos valgykloje. Vedėja maloniai mus priėmė, supažindino su nauja Sveikos mitybos piramide. Atkreipė dėmesį, kad joje atsirado vanduo. Plačiau papasakojo apie šio skysčio reikšmę augančiam organizmui, kvietė susilaukyti nuo saldžių gėrimų.

Antrojai ir trečiokai visą savaitę tėvelių padedami vykdė tyrimą „Ar sveikai maitiniesi?“ Per matematikos pamokas surinktus duomenis surašė į lentelę ir pavaizdavo diagrama, diskutavo.

Per technologijų pamokas, kepdami „Sveikuolių duoną“, patys aktyviai dalyvavo gamybos procese. Duoną išsikepėme labai skania, patys ją ragavome ir vaišino aplinkinius.

Ypač pavyko projektas „Oranžiniai vitaminai“, apėmęs įvairias veiklas. Viena iš jų – uogienės virimas iš pačių užaugintų moliūgų. Mokiniai patys virė ir vėliau valgė daug vitaminų turinčią moliūgų uogienę, užgerdami kaimišku pienu.

Surengėme ir sveikuoliškų patiekalų popietę. Mokiniai turėjo užduotį – paieškoti įvairių sveikuoliškų patiekalų receptų knygoje, internete, mamų virtuvėje. Kokių tik receptų nebuvo! Ir salotų, ir kepinų, ir sriubų, ir desertų. Tarėsi, diskutavo tarpusavyje, ką galėtų pagaminti klasėje. Praktinio užsiėmimo metu gamino 3 grupelės: salotas, desertą ir kepė sveikuoliškus sausainius. Mokiniai buvo patenkinti, nes užteko ne tik jiems, bet ir jų draugams, vaikai patyrė teigiamų emocijų, bendravo ir bendradarbiavo.

Šiaulių miesto mokinių konferencijoje pristatėme stendinį pranešimą „Mes už švarią gyvenvietę“. Pasidalijome savo patyrimu apie šiuokščių rūšiavimą, papasakojome, kaip mums sekasi rūpintis ne tik mokyklos teritorijos, bet ir visos gyvenvietės švara.

Linksmoji projekto dalis – tradicinė šeimų sporto šventė „Mama, tėtis ir aš“, kurios laukiame visus metus...

Manome, kad projekto tikslas buvo pasiektas. Mokiniais buvo suteiktos galimybės pajudėti, parungtyniauti tarpusavyje, susipažinti su sveikos gyvensenos ypatumais, patiems pasigaminti ir paragauti patiekalų iš pačių užaugintų daržovių. Į projekto veiklą įsitraukė įvairaus amžiaus mokiniai. Buvo patenkintas mokinių smalsumas, jie turėjo puikią progą praktiškai išbandyti įvairias veiklas, praplėsti savo akiratį.“

Magistrantų pokalbiai su moksleiviais

Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) Socialinių mokslų fakulteto magistrantai atliko tarpkultūrinio švietimo ir komunikacijos studijų praktikos užduotį Kauno Aleksandro Puškino gimnazijoje, – praneša „Dialogui“ Kauno r. Kulautuvos vidurinės mokyklos istorijos mokytojas, stažuotojas, VDU magistrantas **Mykolas Fedaravičius**. Studentai stebėjo geografijos pamoką 8-oje klasėje, bendravo su moksleiviais, kalbėjosi su pedagogais. Studentus domino, kaip gimnazijoje integruojasi vaikai, atvykę mokytis iš kitų šalių. Pasak informacijos autoriaus, A.Puškino gimnazijoje mokosi maždaug 17-os tautybių moksleiviai ir mokykloje vyrauja geri, tolerantiški tarpusavio santykiai. Įvertinę mokyklos situaciją, studentai parengė tarpkultūrinio švietimo programą, kurioje numatė įvairias veiklas, galimas taikyti vaikams, kurie integruojasi į lietuviškos kultūros aplinką.

Studentai pakvietė moksleivius ir atsakomajam vizitui į VDU. Čia kalbėta ne tik apie studijas šiame universitete. Pamoką apie Lietuvos valstybės daugiakultūrines tradicijas vedė magistrantas, Domeikavos gimnazijos istorijos mokytojas stažuoto-

jas E.Gabrielaitis. Pedagogas magistrantas moksleiviams priminė, kad Lietuvos valstybėje visais istorijos laikotarpiais buvo sudaromos sąlygos gyventi ir imtis veiklos įvairių tautybių žmonėms, ragino moksleivius prisiminti, kokie Lietuvos valdovai pasižymėjo tolerancija kitataučiams. Pateiktose užduotyse moksleiviai turėjo atpažinti tautinės tolerancijos reiškinius Lietuvos istorijoje.

„Susitikimo metu pašnekinome ir su moksleiviais atvykusias klasių vadoves mokytojas Z.Kasjanovą ir S.Trimailovą. Jos sakė, kad Lietuvoje gimę vaikai valstybinę lietuvių kalbą šneka laisvai, Lietuvą laiko savo tėvyne. Sunkiau, pasak mokytojų, integruotis sekasi vaikams, kurie atvykę iš kitų šalių. Mokykloje galvojama vaikams, kuriems stinga lietuvių kalbos įgūdžių, sudaryti atskiras grupes ir mokytis papildomai. Paklaustos, kuo skiriasi rusakalbių mokyklos nuo lietuviškai kalbančiųjų, abi pedagogės vieningai atsakė, kad visiškai niekuo, nebent rusakalbių vaikų temperamentas yra kitoks. Beje, pertraukų metu mokykloje vaikai tarpusavyje bendrauja lietuviškai“, – rašo M.Fedaravičius.

Mokykla – kūrybinės laboratorijos

■ Kūrybinėje laboratorijoje vaikai galėjo išbandyti įvairius mokomuosius žaidimus, pamokos vyko žaidžiant ir kuriant.

„Saulės“ privačioje gimnazijoje (Vilnius) jau trečius metus iš eilės vyksta kūrybinės laboratorijos. Pradinių klasių mokiniai visą savaitę gimnazijoje mokosi kitaip – išplaukia svajonių laivu į kūrybingumo platybes, – dalijasi minėtos įstaigos pradinio ugdymo metodinės grupės koordinatore **E.Aukštuolienė**. Neseniai surengtos kūrybinės laboratorijos „Svajonių laivas. Saugaus interneto platybės“ temą per apklausą pasiūlė patys vaikai. Jie norėjo kurti, tačiau pageidavo kūrybą sieti su informacinėmis technologijomis. „Svarbu yra vaikus apsaugoti nuo neigiamos, netinkamos informacijos, todėl kūrybinių laboratorijų metu vaikai buvo supažindinami su saugiomis, edukacinėmis svetainėmis. Tradicinės klasės kūrybinių laboratorijų metu virto internetiniais portalais, svetainėmis (*emokykla, mokinukai.lt* ir pan.), kur vaikai galėjo išbandyti įvairius mokomuosius žaidimus, pamokos vyko žaidžiant ir kuriant. Vaikai buvo mokomi saugiai elgtis internete. Mūsų draugai, socialiniai partneriai „Raganiukės“ teatras, visą savaitę drauge su mūsų ugdytiniais kūrė, repetavo spektaklį „Katinėlis@Gaidelis“. Vaikai patys kūrė spektakliui kaukes, sceninius judesius, mokėsi dainų“, – pasakoja E.Aukštuolienė.

Surinktos lėšos – medicinos įrangai įsigyti

Šiaulių „Sandoros“ progimnazijoje organizuotas tikslinis labdaros renginys. Jame vyko dailininkų padovanotų paveikslų aukcionas: gerai žinomi bei jaunieji šalies dailininkai labdarai paskyrė per 60 paveikslų. Jų pradinė kaina buvo 100 litų, tačiau į aukcioną susirinkę meno gerbėjai kai kurių paveikslų kainą pakėlė net 5 kartus. Pirkėjai džiaugėsi galėdami nebrangiai įsigyti menininkų darbų, o nieko nepirkusieji prie labdaros renginio galutinio tikslo prisidėjo simboliniu mokesčiu. Šiame labdaros renginyje dalyvavo ir Šiaulių profesinio rengimo centro kirpėjų specialybės moksleivės. Jaunosios kirpėjos bei jų profesijos mokytojos **Jelena Bulygina** (šios informacijos autorė) ir V.Juozaitytė renginyje dalyvavusioms mamoms bei jų vaikams siūlė nemokamai padaryti šukuoseną ir taip į labdaros renginį pritraukė daugiau žmonių. Renginyje veikė ir „Mamų turgus“, kuriame mamos galėjo parduoti, pirkti, apsiukeisti dar gerai, bet jau išaugtais vaikų rūbeliais, taip pat padovanoti rūbelių neišgalinčioms jų nupirkti mamytėms. Vyko įvairūs užsiėmimai vaikučiams.

Labdaros renginyje surinkta 6200 litų. Lėšos perduotos Respublikinės Šiaulių ligoninės Moters ir vaiko klinikos Akušerijos ir nėštumo Patologijos skyriui, kuris siekia įsigyti medicinines diagnostines aparatūros vaisiaus kraujo rūgščių ir šarmo balansui nustatyti.

Viktorina-konkursas „Septyntaškė sėkmė“

Šiaulių r. Kuršėnų Pavenčių mokykloje įvyko viktorina-konkursas „Septyntaškė sėkmė“. Šiaulių rajono specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius mokinius išbandyti įėjus į žinių karalystę kvietė renginio vedėja boružė Morta (socialinė pedagogė D.Rupšienė). Viktoriną-konkursą organizavo Pavenčių mokyklos pagalbos mokiniui specialistų komanda. Varžėsi septynios Šiaulių rajono mokyklų komandos. Logopedė **R.Markauskienė** ir specialioji pedagogė **G.Novogreckienė** pasakoja: „Mokiniais reikėjo tiesiog geros nuotaikos ir lietuvių kalbos, matematikos, istorijos bei geografijos žinių. Viktorinos dalyviams teko įveikti 13 užduočių. Viktorinos medžiaga, parengta kūrybiškai panaudojant IT, buvo vizualiai patraukli, įdomi, padedanti pakartoti ir įtvirtinti įvairių dalykų žinias. Stebino mokinių atkaklumas, susitelkimas dirbti komandoje, mokėjimas bendrauti ir bendradarbiauti. Kol komisija skaičiavo rezultatus, mokiniai galėjo atsikvėpti žaisdami judriuosius žaidimus: nešė šaukštu teniso kamuoliuką, lazda rideno žolės riedulio kamuoliuką.“

Kaip užgesinti nesantaiką darželyje?

Kristina BENDŽIŪTĖ

Projektais, renginiais bei šilta atmosfera garsėjusiame Raseinių lopšelyje-darželyje „Liepaitė“ jau daugiau kaip metai liepsnoja nesantaikos židiny. Pernai rudenį darželyje įsteigtos profesinės sąjungos nariai niekaip neranda dialogo su naująja administracija ir čia tvyrančio mikroklimato sveiku tikrai nepavadinsi. Kaip teigia Lietuvos švietimo darbuotojų profesinės sąjungos (LŠDPS) Raseinių rajono susivienijimo pirmininkas Vytautas Bulotas, kolektyvas susiskaldęs, klesti įtampa, baimės ir nesaugumo atmosfera, darbuotojai bauginami, kai kam teko net atsisveikinti su pareigomis, darželį ne kartą lankė įvairūs tikrintojai ir komisijos, vyksta ikiteisminis tyrimas dėl trukdymo profsąjungos veiklai. Kas nulėmė, kad vienas geriausių darželių Lietuvoje tapo konfliktais garsėjančia ugdymo įstaiga? Tiesiog – atėjo nauja direktorė...

Kelias į postą

Kai 2011 m. birželio pabaigoje buvo paskelbtas konkursas lopšelio-darželio „Liepaitė“ direktoriaus pareigoms užimti, tame pačiame darželyje socialine pedagoge dirbusi Aušra Jankauskienė suskubo pateikti dokumentus dalyvauti šiame konkurse. Jis neapsiėjo be staigmenų. Prieštaringų nuomonių bendruomenėje sukėlė žinia, kad skaičiuojant komisijos skirtus balus neva buvo suklysta. Paskelbusi konkurso laimėtoją, komisija susizgribo ir pareiškė, kad skaičiavimuose įsivėlė apmaudi klaida. Pakartotinai perskaičius rezultatus paaiškėjo: minimalia persvara – vos 0,8 balo – viintelę savo varžovę (kito darželio direktorę) įveikė vadybinio darbo patirties neturinti A.Jankauskienė. Galime samprotuoti, kad ne šventieji puodus lipdo ir suklysti yra žmogiška, tačiau abejoti verčia viena pikantiška aplinkybė. Darželio direktore tapusią A.Jankauskienę sieja giminystės ryšiai su tuometiniu Raseinių rajono meru (dabar – Seimo nariu) Remigijumi Aču. A.Jankauskienė yra R.Ačo žmonos sesuo.

Įšoko į senosios tvarkos traukinį

Įdomu ir tai, kad A.Jankauskienė pateikė paraišką dalyvauti konkurse paskutinėmis birželio dienomis, o nuo 2011 m. liepos 1 d. įsigaliojo naujoji švietimo įstaigų vadovų skyrimo tvarka, pagal kurią pretendentas, siekiantis užimti vadovo pareigas, turi patitikrinti kompetencijas Nacionalinėje mokyklų vertinimo agentūroje Vilniuje pagal visiems kandidatams sukurta vienodą metodiką, ir tik tinkamas vadovauti kompetencijų lygis jam suteikia teisę dalyvauti konkrečios savivaldybės skelbiamame konkurse.

„Siekiamo, kad būtų eliminuota galima politikų įtaka – mokyklų vadovais tapę kompetentingi, tvirtų vertybinių nuostatų ir vadybinių gebėjimų turintys žmonės“, – apie naująją tvarką sakė tuometinis švietimo ir mokslo ministras Gintaras Steponavičius. Akivaizdu, kad kompetencijų tikrinimo sostinėje A.Jankauskienė išvengė ir suspėjo išskirti į senosios tvarkos traukinį – jos patirtį, įgūdžius, žinias bei asmenines savybes komisija teigiamai įvertinto gimtajame mieste.

V.Bulotui kyla klausimas: kodėl savivaldybės administracija negalėjo luktelti trejeto dienų ir paskelbti konkursą įsigaliojus naujai tvarkai? A.Jankauskienė būtų turėjusi galimybę pademonstruoti savo kompetencijas respublikinei komisijai ir būtų išvengta abejonių bei diskusijų.

Mero ataka darželyje

Kad ir kaip ten būtų, pasitaiko, jog gerų pažinčių ar giminystės ryšių su įtakingais

pareigūnais turintys asmenys, laimėję vadovaujantį postą, sugeba gerai dirbti. Anot LŠDPS Raseinių r. susivienijimo pirmininko V.Buloto, naujoji direktorė išmintingai vadovaudama galėjo pelnyti autoritetą kolektyvo akyse. Tačiau taip neįvyko.

Iki šiol besitęsianti konfliktinė situacija įsiplieskė 2011-ųjų rugsėjo 29 d. Kaip pasakojo V.Bulotas, tądien po darbo lopšelyje-darželyje „Liepaitė“ prasidėjo profesinės organizacijos steigiamasis susirinkimas. Maždaug po valandos, lydimi darželio logopedės Ginos Juškienės, netikėtai darželinį įsiveržė rajono meras R.Ačas su savivaldybės administracijos direktore A.Ložyte. Meras įsakmiai liepė paaiškinti, kas čia vyksta, ir pareiškė, kad darželio direktorei nebuvo pranešta apie susirinkimą, todėl viskas, kas čia vyksta, esą neteisėta. Priekaištaudamas, kad darželio patalpose yra pašalinių asmenų, meras pareikalavo susirinkimo dalyvių sąrašo bei pasiaiškinimų, o vėliau išsitraukė mobilųjį telefoną ir pradėjo filmuoti nepaklusnuosius.

„Susirinkime dalyvavo tik darželio darbuotojos, o mane ir pats meras pažįsta kaip rajono susivienijimo pirmininką, be to, esu šį darželį lankančio vaiko tėtis, taigi dalyvavo tik darželio bendruomenės nariai, pašalinių asmenų tikrai nebuvo“, – aiškino V.Bulotas.

Supratęs, kad taikiai išsiaiškinti agresyvaus mero elgesio priežasčių nepavyks, LŠDPS Raseinių r. susivienijimo pirmininkas paskambino vietinei žiniasklaidai. „Man bekalbant telefonu apie steigiamojo susirinkimo išvaikymą ir daromą psichologinį spaudimą, meras netikėtai atsitraukė ir, pagrasinęs policija, išvažiavo, o mes tęsėme susirinkimą, – pasakojo V.Bulotas. – Kai kurios darbuotojos išsigandusios išsilakstė, tačiau pavyko dalį jų vėl sukviesti. Išsirin-kome vadovybę, surašėme protokolą.“ Pirmininkas neslėpė, kad po tokio incidento darbuotojos jautėsi labai blogai, nuogąstavo dėl rytojaus ir galimų bausmių.

O rytojūs netruko ateiti. Kitą vidurdienį „Liepaitė“ užgriuvo visa rajono valdžios kompanija: meras su vicemeru, Švietimo skyriaus vedėja, dar keletas rajono tarybos narių ir administracijos specialistų. Rajono vadovas su bendražygiais ir baudžiamąja atsakomybe grūmojo, ir kitaip psichologiškai žmones spaudė, paisydamas apie labai blogą situaciją darželyje ir drausmės pažeidimus. Po poros savaičių darželyje, tikėdamasi aptikti drausmės pažeidimų, apsilankė komisija iš rajono Švietimo skyriaus, tačiau pažeidimų neaptiko ir jokių išvadų nepateikė. Beje, logopedė G.Juškienė įsimintinąją profesinės sąjungos steigimo dieną į susirinkimą atvedu-

Nuotr. straipsnio autorės

■ Darželio direktorė A.Jankauskienė nepritarė darbuotojų iniciatyvai įkurti darbuotojų atstovybę, o šiems nepaklusus, pagalbą išskvietė savo svainį, rajono merą R.Ačą.

si merą, maždaug po dviejų mėnesių buvo paskirta direktorės pavaduotoja.

VTEK pripažino pažeidimą

Ko gero, naivu aptarinėti sklandaus ir darnaus darbo galimybes kolektyve po tokių drastiškų įvykių. Dėl incidento „Liepaitėje“ V.Bulotas kreipėsi į Vyriausiąją tarnybinės etikos komisiją (VTEK) bei rajono savivaldybės tarybos etikos komisiją prašydamas išaiškinti, ar meras nepažeidė įstatymų ir nesupainiojo viešųjų ir privačių interesų.

VTEK 2012 m. vasario 21 d. posėdyje nusprendė, kad Raseinių rajono meras R.Ačas pažeidė Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatas: naudodamasis savo kaip mero pareigomis, galia ir vardu, trukdė steigiamajam minėto darželio profesinės sąjungos susirinkimui. Be to, meras R.Ačas savivaldybės tarybos posėdyje sprendė klausimus, susijusius su jo svainės vadovaujama įstaiga, svarstė ir priėmė sprendimus dėl lopšelio-darželio „Liepaitė“ mokinio krepšelio lėšų paskirstymo, įstaigos darbo vasaros metu ir priešmokyklinio ugdymo grupių skaičiaus. Komisijos vertinimu, R.Ačas tokiais veiksmais pažeidė minėto įstatymo 3 straipsnio 2 dalies, 11 straipsnio 1, 2 dalių ir 13 straipsnio 1 dalies nuostatas.

Rajono tarybos Etikos komisija nebuvo tokia griežta savo vadovui. Apskritai apie šios komisijos posėdžio nutarimą V.Bulotas nė nebuvo informuotas. Sprendimą jis aptiko internete, savivaldybės tinklalapyje. Bendražygiai R.Ačą išteisino ir pareiškė, kad jis etikai nenusižengė.

Parodymai nesutapo

Be kita ko, po audringųjų 2011 m. rugsėjo įvykių LŠDPS Raseinių r. susivienijimo pirmininkas V.Bulotas kreipėsi į Generalinę prokuratūrą pagal Baudžiamojo kodekso 177 str., kuris numato baudžiamąją atsakomybę tam, kas trukdo profesinės sąjungos ar jos nario teisėtai veiklai. Generalinė prokuratūra perdavė medžiagą vietinei Raseinių r. apylinkės prokuratūrai, kuri iš pradžių prašymą atmetė, tačiau teismas įparei-

gojo atlikti ikiteisminį tyrimą. „Ikiteisminis tyrimas vyko labai iš lėto, – pasakojo V.Bulotas. – Apklausos prasidėjo tik pavasarį, jau po VTEK išvadų, o birželio mėnesį byla buvo nutraukta. Prokuroro teigimu, prielaidas galima daryti, tačiau veika nepadaryta tyčia: anonimas paskambino, meras atvažiavo į darželį – jis turi tokią teisę. O dar dviejų valdžios vizitų darželyje prokuratūra net netyrė. Visus apklausė tik vieną kartą, įdomu ir tai, kad prokuratūra neatkreipė dėmesio, jog mero R.Ačo ir darželio direktorės, jo svainės A.Jankauskienės, apklausos parodymai nesutampa. Meras per apklausą aiškino, kad apie darželyje vykstantį susirinkimą sužinojo iš anoniminio skambučio, o direktorė teigė, kad apie 18 val. Švietimo skyrius jau nedirbo, todėl ji nutarusi paskambinti pačiam merui – grynai darbinio klausimu. Meras pasakė, kad kaip tik važiuojas iš Kauno su administracijos direktore ir pakeliui užsuksias... Vien dėl skirtingų parodymų turėjo kilti įtarimas, kad čia kažkas ne taip, bet raseiniškai tyrėjai kažkodėl to nematė.“

Ikiteisminis tyrimas atnaujintas

V.Bulotas nenuleido rankų: pateikė skundą vyriausiajam Raseinių prokurorui. Šis bylos neatnaujino, tad profesinės sąjungos susivienijimo pirmininkas kreipėsi į Raseinių apylinkės teismą, tačiau ir šis nematė reikalo tęsti tyrimą. Galiausiai V.Bulotas kreipėsi į Šiaulių apygardos teismą. „Ten buvo atsižvelgta į mūsų argumentus, kurių nepastebėjo Raseinių teisininkai. Šiaulių apygardos teismas priėmė sprendimą atnaujinti tyrimą, tada tam pritarė ir Raseinių r. apylinkės teismas. Vėl pradėtas ikiteisminis tyrimas, tačiau byla jau bus papildyta medžiaga, kuri iliustruoja, kaip per tuos metus „Liepaitės“ administracija persekiojo ir trukdė profsąjungos veiklai. Toliau tokia situacija darželyje tęstis nebegali, reikia kažką daryti“, – sakė už švietimo darbuotojų teises kovojantis V.Bulotas.

Tęsinys – kitame numeryje.

Patys apsisunkinome kirčiavimą

Prof. habil. dr. **Arnoldas PIROČKINAS**

Ne taip seniai, spalyje, „Dialogas“ išspausdino mano straipsnį „Problemos su devyniais mazgeliais“, kur pažvelgta į bendrinės kalbos kirčiavimo sunkumus, kylančius iš objektyviosios, vidinės kalbos sandaros. Šie sunkumai, vaizdingai tarient, tarsi labirintas, kuriame nemaža paklaidžiota, kol prieita prie šio ar tokio sprendimo. Sprendimų sėkmę, o kartu ir apskritai kirčiavimo būklę gerokai lėmė įvairūs subjektyvūs veiksniai.

Periferinė akcentologijos padėtis

Labai apibendrintai galėtume sakyti, kad visų subjektyvių akcentologijos dalykų šaltinis – paplitusi nuomonė, jog kirčiavimas kur kas mažiau svarbu negu rašyba, gramatika ar leksika. Toks požiūris eina iš dar bendresnio principo nuvertinti tartį. „Kaip sakysi – nepagadysi“, anot paplitusios patarlės. Tik rašydamas gali „pagadyti“. Ryškiausias šios nuostatos pavyzdys – dabar atkakliai brukama originalioji svetimvardžių vartoseną. Kas dėsto lietuvių kalbą mokykloje, tam turėtų kristi į akis, kad mokytojas vadovaujasi rašybos, gramatikos ir kitomis normomis, bet nėra tarties (taigi ir kirčiavimo) normų. Ar tas nerodo, jog tartis, o su ja kartu ir kirčiavimas laikoma mažiau vertu dalyku?

Įdomu, kad pirmieji atkreipė dėmesį į kirčiavimo svarbą lietuvių kalbai autoriai, kurie skyrė savo raštus pamokslininkams. Antai 1599 m. Mikalojus Daukša Vilniuje išleidžia pamokslų rinkinį Postilę (*Postilla catholica*), kurioje beveik visi žodžiai kirčiuojami. Labai nuosekli kirčiavimo tradicija susiformavo XVII ir XVIII amžiuje Mažonoje Lietuvoje. Išskirtinai dėmesingas kirčiavimui buvo Kristijonas Donelaitis, pats žymėjęs kirčiais žodžius „Metuose“, o laiškuose raginęs amžininkus taisyklingai kirčiuoti. 1734 m. Didžiojoje Lietuvoje mums nežinomas autorius savo gramatikoje „Lietuvių kalbų visuma“ (*Universitas linguarum Litvaniae*) buvo lietuvių kalbai dar atidesnis: ėmė žymėti priegaides.

XIX a. viduryje Mažosios Lietuvos evangelikų liuteronų dvasininkas ir kalbininkas Frydrichas Kuršaitis savo „Lietuvių kalbos tyrinėjimų“ (*Beiträge zur Kunde der litauischen Sprache*) antrojoje dalyje „Lietuvių kalbos garsų ir kirčio mokslas“ (*Laut- und Tonlehre der litauischen Sprache*. – Königsberg, 1849) nustatė lietuvių akcentologijos mokslinius pagrindus: išsamiai apibūdino priegaides ir jas susiejo su kirčio vieta, sudarė kirčiuočių (paradigmų) sistemą. Vėliau savo kirčio mokslą papildė vertingais duomenimis 1876 m. „Lietuvių kalbos gramatikoje“ ir 1870–1874 bei 1883 m. dviejų dalių „Lietuvių kalbos žodyne“. Po F.Kuršaičio veiklą lietuvių kalbos kirčiavimui dėmesio neišvengiamai skyrė visi to meto lietuvių kalbininkai: Antanas Baranauskas, Antanas ir Jonas Juškos, Kazimieras Jaučius, Jonas Jablonskis, Kazimieras Būga ir kt. Lietuvių kalbos kirčiavimą pradėjo intensyviai tyrinėti Augustas Leskynas, Filipas Fortunatovas, Ferdinandas de Sosiūras.

Tačiau šių kalbininkų darbai ilgą laiką, ypač iki 1904 m. gegužės 7 d. paskelbto lietuviškos spaudos (kartu ir pačios kalbos) draudimo Rusijoje panaikinimo, liko gana nušalyje nuo bendrinės kalbos praktikos. Bene vienintelis balsas dėl reikalo vieningai kirčiuoti bendrinės kalbos žodžius buvo kuklute Petro Avižonio surašyta, o J.Jablonskio redaguota ir sukirčiuota „Lietuviška gramatikėlė“ (Peterburgas, 1898). Jos pratarmėje redaktorius užsiminė dėl kirčiavimo: „Rašome lietuvių žodžius su rašto kalbės akcentais, nes daugelis kitų kraštų lietuvių /žemaičių ir rytų aukštaičių/, kiek mums žinoma, norėtų

dar žinoti, kaip ištariamąs Užnemunėje įrašytosios gramatikėlėje rašto kalbės formos“ (dabar kirčiuotume *akcentais* ir žymėtume *formas*). Taigi kalbininkas tada tenkinosi tik žmonių pageidavimu ir visai neketino diktatoriškai reikalauti kirčiuoti „suvalkietiškai“.

J.Jablonskis net 1914 m., iki kada beveik neturėta lietuviškų mokyklų, savų teatrų ir vos pradėjo plisti saviveiklos vakarai, kada net bažnyčiose įnirtingai kovota dėl vietos lietuvių kalbai, turėjo pagrindą sakyti: „Mokydamas kitus kalbos, aš tariau savaip, „taisyklingai“, bet nereikalauju, kad ir mano mokiniai lygiai taip pat, manaip, tetarytų.“

Pavėluoto dėmesio kirčiavimui padariniai

Toks nepalankių aplinkybių suformuotas nusiteikimas atsiliepė mūsų kirčio mokslui dviem aspektais. Visų pirma visuomenėje įsitvirtino nuomonė, kad kirčiavimas nėra svarbus dalykas. Anoks čia nusižengimas kalbai, jei tarsi ne *ýda* (1), *káina* (1), *rūšis* (1), *vėliava* (1), bet kirčiuosi šiuos žodžius galūnėje! Tokių „geravališkų“ pavyzdžių surašytume šimtus.

Antra, kai atėjo svajotieji „geresni laikai“ ir Lietuva išsikovojo nepriklausomybę, o lietuvių kalba tapo valstybine kalba, apėmusia beveik išimtinai visas viešojo gyvenimo sritis, kai veikiai prisidėjo radijas ir kinas, tai kalbos normintojai pasijuto nesuderinę bendrinės kalbos kirčiavimo principų. Tas „derinimas“, gali sakyti, nėra pasibaigęs nė šandien. Nebūta sutarimo ne tik dėl atskirų tarmėse įvairiai kirčiuojamų žodžių, bet ir dėl ištisų žodžių grupių. Kitaip sakant, neturėta kirčiavimo algoritmo (naudojamės matematikų terminu), t. y. taisyklių sekos, kurios laikantis būtų nustatoma, kaip kirčiuoti žodį bendrinėje kalboje. Neturint kirčiavimo algoritmo, susidarė sąlygos vadovautis vadinamuoju kalbos jausmu, kuris ne sykį yra pasikatinęs priimti subjektyvius sprendimus.

Keli subjektyvios kirčiavimo atrankos pavyzdžiai

Kai tenka kalbėti apie subjektyvų žodžių kirčiavimą, visada pirmiausia prieš akis turiu žodį *indauja*. Minėtame spalio straipsnyje nurodyta, kad tarmėse esama penkių kirčiavimo variantų. Jų arealus apytikriai atsekame iš „Lietuvių kalbos žodyno“ IV tome (1957) esančių nuorodų. Antai Žasliai, Vilkaviskis, Raseiniai, Dusetos kirčiuoja *indaują*, *-aūjos* (2), Jieznas, Barzdai (Šakių r. pietuose) – *indaują*, *-aujōs* (4), Šakiai, Sintautai, Veliuona, Merkinė, Užpaliai – *indáuja* (1), Šiaulėnai – *indauja* (1), Ėriškis – *indauja*, *iñdauja* (3^b). Tad dabar klausimas: kuris variantas teikiamas bendrinei kalbai?

Pasirodo, bendrinei kalbai teikiamas ėriškietiški kirčiavimas! O viskas prasidėjo bene nuo to, kad taip pasiūlė kupiškėnas Jurgis Šlapelis 1921 m. pradėtame leisti „Lietuvių ir rusų kalbų žodyne“. Jis, tiesa, kirčiuotės nenurodė: sukirčiavo tik du linksnius: *indaują*, *-jōs*. Tad lyg galėtų būti ir 4 kirčiuotė, bet jį patikslino Viktoras Kamantaukas. „Trumpo lietuvių kalbos kirčio mokslo“

II dalyje (Kirčio žodynas), kuri išėjo Kaune 1929 m., pateikė tris linksnius: *indaują*, *-ōs*, *iñdauja*, tad visai aišku, kad žodis kirčiuojamas 3^b kirčiuote. Visi vėlesnieji žodynai nekritiškai tęsė šią rekomendaciją, kol pagaliau 2012 metais išėjęs DLKŽ septintasis leidimas po varianto 3^b įteisino kirčiavimą pagal 4 kirčiuotę. Ir šiuo kartu nepaisoma, kad parankesnis yra kirčiavimas pagal 1 kirčiuotę, paplitęs Šakiuose ir Veliuonoje. Rodos, elementari logika turėjo paskatinti pastovaus kirčiavimo variantą, būdingą didelei daliai vakarų aukštaičių panemuniškių. Kirčiuotės 3^b (taip pat 3^a) moteriškosios giminės daiktavardžiai su galūne *-a* šandien dažnai (ypač radijo ir televizijos laidose) kirčiuojami netaisyklingai. Jų vienaskaitos įnagininkas tiriamas su kirčiu galūnėje, o iš tikrųjų čia turi būti kirčiuojamas pirmasis skienu: (su) *āpdaila... ātžala*, (su) *pājuoka... pāžiūra*, (su) *Lietuva, Dótnuva, Jónava, Vilkija, Krėtinga...* Tad ir indaujai kyla pavojus prisijungti prie šios grupės netaisyklingo kirčiavimo.

Ilgą būdvardžių su priesaga -inis kirčiavimo istorija

Ne per daugiausia vartojamo žodžio *indauja* atvejais galbūt vienas pačių menkųjų nenuoseklumo pavyzdžių. Kur kas sudėtingesnė būdvardžių su priesaga *-inis* kirčiavimo istorija. Minėtoje V.Kamantauko „Kirčio mokslo“ dalyje pasitenkinta nurodymu, jog F.Kuršaitis, kuris atstovauja vakarų aukštaičiams, beveik visuotinai, išskyrus *ānkštinis* ir *senóvinis*, šiuos būdvardžius kirčiavęs priesagoje: *medinis*, *metinis*, *miežinis*, *rankinis*, *dūminis*, *šoninis*, *vyriškis*, *vokietinis...* Tačiau Rygiškių Jonas kirčiuoja *daržėlinis*, *mókslinis*, *pártinis*, *pavėikslinis*. Iš tokio nusakymo susigaudyk, jei gudrus, kaip reikia apskritai būdvardžius su *-inis* kirčiuoti!

Po poros metų pasirodžiusiame P.Būtėno akcentologijos vadovėlyje J.Jablonskio būdvardžiai papildyti dar keliais kitais pavyzdžiais: *daržóvinis*, *prūšinis*, *senóvinis*. Taip pat pagausėjo būdvardžių, kurie turi kirtį priesagoje: *girinis*, *išeiginis*, *kauninis*, *miltinis* (ir: *miltinis*). Kokios taisyklės ir šiame vadovėlyje nėra.

Ją galiausiai davė P.Skardžius knygoje „Bendrinės lietuvių kalbos kirčiavimas. Teorija su praktiniais pavyzdžiais“ (Kaunas, 1936; žr. Pranas Skardžius. Rinktiniai raštai. 5. – Vilnius, 1999). Jo teikimu, visų būdvardžių kirčiuotina priesaga, kai jie padaryti iš vienskie-menės šaknies (atmetus galūnę, lieka vienskie-menė šaknis). Jam nebuvo svarbu, ar žodis yra vadinamasis baritonas (*káuly*, *girių*), ar oksitonas (*galvų*, *namų*). Būdvardžiai, padaryti iš daugiau skiemenų turinčių šaknų, kirčiuotini dvejopai. Padarytieji iš nepastovaus kirčiavimo žodžių arba žodžių, kurie turi ne galūnėje pastovų tvirtagalį ar trumpinį kirtį, kirčiuoja priesagą: *dóbilas* – *dobilinis*, <...> *ádata* – *adatinis*, *apaštālas* – *apaštalinis*, *vāsara* – *vasarinis*, *ašigalis* – *ašigalinis* ir kt. Tuo tarpu būdvardžiai, padaryti iš daugiaskiemenių žodžių su pastoviu tvirtapradžiu kirčiu, išlaiko toje pačioje vietoje pagrindinio žodžio kirtį: *bendrónė* – *bendróvinis*, *galūnė* – *galūninis*, *sántykis* – *sántykinis*, *visúomenė* – *visúomeninis*, *dienóvis* – *dienóvinis* ir kt. Kiek papildytas naujais pavyzdžiais, tas pats formulavimas pakartotas taip pat emigracijoje išleistame „Lietuvių kalbos vadove“ (Bielefeld: Lietuvių tremtinių bendruomenė, 1950), kurio sudarytojai P.Skardžius, S.Barzdukas ir J.M.Laurinaitis.

Būdvardžių su priesaga *-inis* kirčiavimo schema pagal P.Skardžių išlaikyta ir „Lietuvių kalbos rašybos žodyne“ (Kaunas, 1948). Tačiau 1954 m. išleidžiamas „Dabartinės lietuvių kalbos žodynas“, kurio sudarytojai, va-

dovaujami Jono Kruopo, atgaivino kadaise, 1928 metais, V.Kamantauko knygutėje „Trumpas kalbos netaisyklingumų ir barbarizmų žodynelis“ striuką nurodymą, kaip derėtų kirčiuoti šiuos priesaginius būdvardžius. Jo esmė tokia: jei daiktavardis, iš kurio daromas būdvardis (taip pat ir daiktavardis su priesaga *-inė*), daugiskaitos kilmininke turi kirtį šaknyje, kirčio vieta nekinta, o jei kirtis – galūnėje, tai būdvardis (ir daiktavardis) būna su kirčiuota priesaga.

Jau pirmajame DLKŽ leidime (1954) šis taisyklė apaugo gausiomis išimtimis. Antai iš daiktavardžių, žyminčių medžiagą, padaryti būdvardžiai ištisai kirčiuojami priesagoje: *auksinis*, *medinis*, *bulvinis*, *popierinis*. Taip pat kirtis priesagoje tokių būdvardžių: *vasarinis*, *pavasarinis*, *linijinis*, *partinis*. Paskesniuose žodyno leidimuose ši bendroji taisyklė imta tikslinti: kurių ne kurių būdvardžių kirčiavimas kito. Pavyzdžiui, 1954 m. kirčiuota *sángražinis*, *sántykinis*, o 1972 m. – tik *sangražinis*, *santykinis*, 1993 ir 2000 m. – teikiama kirčiuoti *sangražinis* ir *sángražinis*, bet paliktas vienas *santykinis*. Jeigu lyginsime P.Skardžiaus nustatytą šių būdvardžių kirčiavimo schemą su galiausiai įsitvirtinusia DLKŽ sistema, tai turėsime pripažinti, kad pastaroji pasižymi išimčių ir paralelinio kirčiavimo atvejų gausa.

Pasirinkimo „teisė“ nėra koks palengvinimas

Gausindami gretiminio kirčiavimo atvejus, žodyno sudarytojai, matyt, tikėjosi lengviną bendrinės kalbos vartojimą. Iš tikrųjų šis metodas dažnai veda prie nusivylimo. Pavyzdžiui, 1954 m. kas įsidėmėjo DLKŽ teiktą kirčiavimą *piliākalmis*, po 19 ar daugiau metų turėjo įsitikinti, kad įsidėmėta be reikalo: pasirodo, geriau sakyti jau *pil(ia)kalmis*, nors neišguitas nė *piliākalmis*. O kai tokių atvejų daugėja, darosi sunku visus juos įsidėmėti.

Svarbu ir tai, kad DLKŽ sudarytojai ne kiekvienam paraleliniam kirčiavimui yra vienodai tolerantiški. Pavyzdžiui, jie daiktavardį *gandras* atkakliai priskiria 2 kirčiuotei, nors beveik 99 proc. lietuvių jį kirčiuoja pagal 4 kirčiuotę. Taip kirčiuoja ir minėtas emigrantų „Lietuvių kalbos vadovas“. Kirčiuodamas šį žodį kaip 2 kirčiuotės daiktavardį, DLKŽ ima pats sau prieštarauti: būdvardis *gañdrinis* kirčiuojamas „taisyklingai“ šaknyje, o daiktavardis *gandrinės* (kovo 25 d.) – „netaisyklingai“ priesagoje. Atvirkščiai daroma su vediniais iš *bulvė* (*-ių*): daiktavardis turi kirtį šaknyje (*bulvinė*), o būdvardis – priesagoje (*bulvinis*, *-ė*). Mat jis reiškias medžiagą. Tuo tarpu daiktavardžiai *cukrus*, *druska* ar *pienas* taip pat reiškia medžiagą, bet būdvardžiai kirčiuojami šaknyje. Nagi susigaudyk šioje painiavoje, jei gudrus!

Viena kita išvadinė pastabėlė

Visų pirma norėtųsi pasakyti, kad ir plačioji visuomenė, ir mokykla, ir patys kalbininkai turėtų daugiau vertinti vieningą bendrinės kalbos kirčiavimą. Kaip rodo technikos raida, pasaulis eina prie to, kad artėjame prie laiko, kai balsas igis vis daugiau svorio mūsų bendravime ir atpažinimo procesuose. Tam reikia ruoštis jau dabar, kad nebūtume užklupti netikėtai. Balso technika operuos tik su taisyklinga, standartiškai kirčiuota kalba. Vargu ar bus toleruojamas paralelinis kirčiavimas.

Nepaisant tam tikrų prieštarų rekomendacijų, dabartinė lietuvių bendrinės kalbos kirčiavimo sistema turėtų likti nekeičiama. Bet dėl pastovumo nereikėtų vengti iš jos šalinti rekomendacijas, kurios, kaip *gandro* kirčiavimas, aiškiai kertasi su vartoseną. Jeigu per šimtą metų teiktas kirčiavimas visuomenės beveik ištisai atmetamas, ar verta jį atkakliai brukti?

Nebūtinai gruodį, nebūtinai prie eglutės...

Atrodo neįtikėtina, tačiau kiekvienas mėnuo iš dvylikos kuriai nors tautai yra pirmas naujų metų mėnuo. O ir švenčiamas šis laiko virsmas skirtinguose kraštuose – skirtingai.

Gėlių apsupty

Hanojus, Vietnamo sostinė, Naujųjų metų šventės išvakarėse pavirsta sodu. Persikų medeliai, išauginti mediniuose vazonuose, išnešami tiesiog į gatves. Nė viena šeima nesisėda prie šventinio stalo, kol jis gausiai neišpuošiamas gėlėmis. Ypač gausu miestuose būna narcizų. Juos specialiai augina taip, kad jie išsiskleistų Naujųjų išvakarėse. Rengiami gražiausio gvazdikų konkursai.

Naujieji metai Vietname neturi griežtai nustatytos datos ir pagal Mėnulio kalendorių švenčiami tai sausio pabaigoje, tai vasario pradžioje – tuo metu, kai valstiečiai gali sau leisti trumpai pailsėti po ryžių sodinimo.

Prieš šventes daugelis Hanojaus gatvių pakeičia savo pavadinimus – tampa gėlių, saldumynų, šventinių papuošalų gatvėmis. Jose po atviru dangumi gali nusipirkti visko, ko širdis geidžia.

Pirmąją naujų metų dieną priimta vaikščioti į svečius ir pagal senovinius papročius dovanoti vienas kitam apelsinus. Gatvėse iki vėlumos dūkstama, šaudomos petardos. O aštrių pojūčių mėgėjai kyla į dangų sūpynėmis iš bambuko – tokių sūpynių pilnos miestų gatvės ir aikštės.

Ryžių kolonos – žmonių ir dievų maistas

Naujųjų metų šventė Balio saloje trunka 10 dienų ir švenčiama skirtingu laiku. Mat pagal čia galiojantį kalendorių metai trunka 210 dienų.

Rengiamasi šventei kruopščiai. Išties dvi savaites salos gyventojai kuria dvimetrines kolonas iš padažytų ryžių: jos aukojamos dievams kaip maistas, o kai šventė pasibaigia, grąžinamos gyventojams – šie ryžius suvalgys. O dievams teks apsiriboti trumpu pasigrožėjimu, – atrodo šie stulpai išties prašmatniai.

Per žiemos lygiadienį

Miško aikštėje liepsnoja milžiniškas laužas. Bet aplink jį šokančių žmonių nebaido nepakenčiamas karštis: šokio metu jie stengiasi prieiti kuo arčiau prie ugnies. Baltais drabužiais apsirengę, su baltomis kaukėmis, jie juda glaudžiu ratu iš rytų į vakarus. Šokėjų rankose – lazdelės, kurių galuose yra pritvirtinti rutuliukai iš plunksnų. Kai kuris nors rutuliukas nuo kaitros užsiliepsnoja, visi šokėjai prapliumpa džiaugsmingai šūkauti.

Bet štai pasirodo 16 stipriausių vyrų. Dideliame krepšyje jie neša ryškiai raudoną rutulį. Rutulys lėtai iškeliamas į aukšto stulpo viršūnę. Pasigirsta šūkiai: „Gimė nauja saulė! Naujieji metai atėjo!“

Didelė eglių tvora juosia iškilmių vietą. Tvorėje iš pradžių būna tik vienas išėjimas – į rytus. Bet po „saulės patekėjimo“ tvoroje atsiranda papildomų išėjimų vakarinėje, pietinėje ir šiaurinėje pusėje: juk saulė šviečia visose pasaulio pusėse.

Taip švenčia Naujuosius navacho genties indėnai. Pirmoji Naujųjų metų diena čia sutampa su gruodžio 22-ąja – žiemos lygiadieniu.

Nuodėmės nuplauna Gango vandenys

Indijoje metai skaičiuojami pagal kintantį Sakos kalendorių, nors per britų kolonizacijos metus šventės itin mėgstantys indai suspėjo priprasti prie europietiško Naujųjų metų. Pusiaunaktį visuose šalies uostamiesčiuose sugriaudi iš laivų patrankų iššaunamos salvės, o sostinės Delio gatvėmis ant dramblių jodinėja tamsiaodžiai Santa Klausai. Tūkstančiai į Indiją atvykstančių europiečių Naujuosius itin mėgsta sutikti Harchvalo vietovėje esančiame Gėlių slėnyje, Keralo valstijoje besidriekiančiame Tylos slėnyje arba Džaisalmero oazėje, plytinčioje vidury Talo dykumos. Kai kurie vyksta į Andamanų salas. Jokių egzotiškų prašmatnybių minėtose vietovėse per Naujuosius paprastai neorganizuojama: jos pačios – tikras stebuklas!

Svarbiausiu naujametės šventės centru ne tik turistams, bet ir patiems indams tampa Varanasis – šventa-

sis miestas, į kurį susirenka tūkstančiai žmonių, kad pasitiktų pirmąją naujų metų aušrą. Eitynės su fakelais ir kitos linksmybės tęsiasi visą naktį. Svarbiausia žmonėms – neužmiršti iki pusiaunakčio Gango upėje nusiplauti visų pernykščių nuodėmių.

Ragaujamas šviežias derlius

Subrendus derliui, Naujųjų metų sutiktuves švenčia ir zulusai, Pietų Afrikos gyventojai. Visa gentis sustoja pusračiu plačioje aikštelėje. Nė vienas garsas nesudrumsčia tylos. Pagaliau į priekį išbėga genties vadas. Jis ima šokti: gigantiškais šuoliais juda link sulaikiusių kvėpavimą gentainių ir staiga iš visų jėgų trenkia žemėn prinokusį moliūgą. Šis suskyla – ir visas kaimas reiškia džiaugsmą garsiais šūkiais. Atėjo Naujieji metai: galima rinkti ir valgyti naujo derliaus vaisius ir daržoves! Tas, kuris išdrįso tai padaryti iki šventės, bus rūščiai nubaustas solidžia pinigine bauda.

Budistinė šventykla visiems

Indonezijoje, kuri laikoma salų valstybe, galioja keletas kalendorių, nors sausio 1-oji vis dėlto laikoma valstybine Naujųjų metų švente. Patys įdomiausi šventiniai renginiai vyksta Javos saloje, kur yra VIII a. iškilusi didžiausia budistų šventykla pietryčių Azijoje Borobuduras. Nuo gruodžio 28-osios iki sausio 3-iosios čia organizuojamos įvairiausios religinės apeigos: musulmoniškos, induistinės, budistinės, krikščioniškos ir tradicinės indonezietiškos. Jų metu šokama, žygiuojama su fakelais, vaidinama, mušami būgnai. Per patį vidurnaktį Borobudure vyksta mistinė „Rutavano“ ceremonija, reišianti apsisvalymą ir išsivadavimą nuo ligų, karų, gamtos stichijų ir kitų negandų. Per ją atliekami ritualiniai šokiai, laistomi medeliai, iš narvelių į laisvę paleidžiami paukščiai.

Tarp gausybės simbolių

Japonai Naujuosius švenčia sausį. Ir švenčia visą mėnesį. Namai papuošiami pušų šakelėmis, žydinčios slyvos žiedais, bambuko stiebeliais. Ties durimis kabo šiaudų pūdeliai, perjuosti paparčių lapais. Viskas turi savo prasmę: bambukas simbolizuoja ilgą gyvenimą, papartis – sėkmę.

Ir valgiai naujametę naktį ypatingi. Japonai valgo „sobu“ – ilgus plonus makaronus, šitaip „užsitikrindami“ ilgaamžiškumą. Ant kiekvieno stalo yra ryžių sausainių – tai turto simbolis ir karpio – jėgos simbolis. Žinoma, neapsieinama ir be žirnių – jie suteikia žmonėms sveikatos.

Vidurnaktį pasigirsta varpo dūžiai. Jaunimas per naujametės apeigas būna itin linksmas ir žvalus. Nuo vieno namo iki kito traukia šokėjai su liūtų kaukėmis. Aidint būgnų garsams, šokami humoristiniai šokiai.

Plungės technologijų ir verslo mokyklos bendruomenė 25-uosius mokyklos gyvavimo metus palydėjo Kalėdų pasaka

Mūsų mokykla savo istoriją pradėjo rašyti 1987 metais. Per 25-erius metus išleide daugiau kaip 5000 mokinių, kurie įgijo ne tik profesiją, bet ir vidurinę išsilavinimą, tapome viena moderniausių Žemaitijos regiono profesinio mokymo įstaigų: džiaugiamės suremontuotais ir šiuolaikiškai technika aprūpintais mokymo kabinetais ir laboratorijomis, saugia ir draugiška atmosfera, neribotomis galimybėmis plėsti savo žinias ir kompetencijas ne tik Lietuvoje, bet ir Europoje. Puiki mokyklos pedagogų ir kitų darbuotojų komanda, vadovaujama direktoriaus A.Misiūno, turi ryžto ir toliau žengti pažangos keliu.

Gruodžio mėnesį šventiniai mokyklos jubiliejaus renginiai prasidėjo iškilmingomis Šv. Mišiomis Plungės švento Jono Krikštytojo bažnyčioje.

Mokykloje vyko respublikinė mokinių konferencija „Mokinys, mokytojas, mokykla: žvilgsnis į praeitį, dabartį ir ateitį“. Joje, be mūsų mokyklos mokinių, dalyvavo svečiai iš Senamiesčio vidurinės, Akademiko Adolfo Jucio pagrindinės, Mažeikių politechnikos mokyklų ir VŠĮ Telšių regioninio profesinio mokymo centro. Į konferenciją atvyko buvusios mokyklos mokinės, verslininkė Aurika Matavičiūtė-Danilevičė ir studentė Agnė Girčytė, o Edita Lukaitė, prieš 17 metų baigusi mūsų mokyklą, pranešimą ir sveikinimus atsiuntė iš Barcelonos, kur šiuo metu gyvena.

Mokiniai savo pranešimuose nukreipė

žvilgsnį į mokyklos praeitį, pasakojo vieni kitiems apie įdomų šiuolaikinį mokymąsi, renginių organizavimą, atviravo, kuo jie džiaugiasi ir dėl ko nerimauja, dalijosi svajonėmis apie ateities mokyklą.

Pentadienį į iškilmingą jubiliejinį renginį rinkosi mokyklos bendruomenė, garbūs svečiai, buvę mokyklos darbuotojai ir buvę mokiniai. Mokyklos direktorius (jis ir vakaro vedėjas) A.Misiūnas sekė Kalėdų pasaką apie princesę, kuri nenorėjo mokytis. Buvusi karaliaus mokytoja atsiuntė nematytą neregėtą dovaną – skrynį, kurioje sudėtos 25 žmogiškos savybės: ištikimybė, tikėjimas, pareigingumas, kūrybiškumas ir t. t. Šias savybes simbolizavo raudono stiklo burbulai, juos ant stebuklingo kalėdinio medžio kabino žmonės, labiausiai išsiskiriantys minėtomis savybėmis.

Pirmąjį – ištikimybės – simbolį užkabino pedagogai, dirbantys nuo mokyklos atidarymo dienos. Kaip sakė 25 metus mokykloje dirbanti direktoriaus pavaduotoja ugdymui Regina Akavicienė, istoriją kuria žmonės, ištikimi savo pašaukimui.

Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ pasveikino mokyklos bendruomenę gražios sukakties ir artėjančių švenčių proga, palaimino ir palinkėjo neprarasti tikėjimo. Vyskupas papuošė kalėdinį medį tikėjimo simboliu.

Į šventę atvykęs Seimo narys Jurgis Razma pristatė pareigingumo savybę ir jos simbolį. Išsilavinimą ir išmintį simbolizuojantį burbulą pakabino Švietimo ir mokslo mi-

nisterijos Profesinio mokymo ir orientavimo skyriaus vedėjas Mečislovas Griškevičius, atvežęs ir jau buvusio ministro Gintaro Steponavičiaus pasirašytus padėkos raštus.

Bendruomeniškumo simbolis buvo patikėtas Plungės rajono savivaldybės atstovams – rajono merui Albinui Klimui, administracijos direktorei Astai Beierle Eigirdienei ir vicemerui Mindaugui Jurčiui. Daug šiltų žodžių apie bendradarbiavimą pasakė ir svečiai iš Latvijos Kandavos žemės ūkio technikumui.

Nuoširdžiomis dainomis mus sveikino artimiausi kaimynai – Plungės specialiosios mokyklos auklėtiniai, todėl jiems atiteko garbė papuošti medį nuoširdumo simboliu.

Svečiai, mokytojai, buvę ir esami mokiniai ne tik medį dabino darbštumo, kuklumo, paprastumo ir kitų žmogiškų savybių simboliais, bet ir klausėsi neprailgstančios pasakos bei žiūrėjo mokyklos dainininkų, šokėjų, skaitovų pasirodymus.

Kalėdų pasaka, kaip ir dauguma pasakų, baigėsi laimingai: princesė, išgirdusi tiek šiltų sveikinimo žodžių, pamačiusi nuotaikingus mokyklos mokinių ir mokytojų pasirodymus, suprato, kad reikia mokytis ir ne bet kur, o Plungės technologijų ir verslo mokykloje.

Danutė SAUSDRAVIENĖ,
Plungės technologijų ir verslo mokyklos
Gimnazijos skyriaus vedėja

Užs. 401

KONFERENCIJOS

Mėgavosi šviesa ir skleidė šviesą

Šiaulių Gegužių progimnazijoje įvyko šviesi respublikinė metodinė-praktinė konferencija „Šviesos samprata XXI amžiuje“. Renginį inicijavo ir „Dialogui“ apie jį parašė progimnazijos etikos mokytoja, mokinių etikos klubo ETHOS vadovė **Ilona Zazienė**.

Gegužių progimnazijos direktorė S.Baranauskienė savo pranešimu pakvietė konferencijos dalyvius diskusijai: ko reikia, kad degtų mūsų vidinė ugnis ir kas mums yra šviesa? Šiaulių gamtos ir kultūros paveldo apsaugos klubo „Aukuras“ pirmininkas D.Ramančionis apžvelgė, kaip Ugnis mus lydi visuose metų virsmuose, papročiuose ir apeigose, įžiebė Gegužių progimnazijos „Aukurėlį“. Puikiu pasirodymu – sutartinių giedojimu, ugnies įžiebimu titnagu, Šiaulių krašto kalvystės istorijos apžvalga – renginio dalyvius pradžiugino D.Martinaitienė (Šiaulių kultūros centro

■ Konferencijos pranešėjai (iš kairės): **A.Martinaitis, D.Martinaitienė, I.Stulpinienė, D.Ramančionis, S.Baranauskienė, I.Zazienė.**

Etninės kultūros skyriaus vedėjos) ir A.Martinaičio (tautodailininko, Šiaulių folkloro klubo „Patrimpas“ pirmininko) šeima. Viešnia iš Klaipėdos, Humanistinės pedagogikos asociacijos Lietuvoje pirmininkė I.Stulpinienė kvietė įsigilinti į dvišlę šviesos prigimtį, mokytis šviesiai derinti priešybes. Fotomenininkas O.Zazevičius pasiūlė konferencijos dalyviams „Improvizacijas piešiant šviesą“ – įvairiais šviesos šaltiniais piešiamus kalėdinius siužetus, simbolius, matomus ekrane. Pati I.Zazienė pakvietė į „GANGA ART šviesos ceremoniją“ – virtualią kelionę po Indiją, šviesos, garsų, spalvų reginį, raginantį džiaugtis kiekviena diena.

PROJEKTAI

Darbėnų gimnazija tyrinėjo kūrybiškumą

Kretingos r. Darbėnų gimnazija – viena iš 50-ies naujai atrinktų Lietuvos mokyklų, 2012–2013 m. m. dalyvausiančių „Tyrinėjantių mokyklų“ programoje „Kūrybinių partnerystės“ projekte, – praneša mokytoja **Indra Juknaitė**. Projektą gimnazijoje kuruojanti pedagogė „Dialogui“ parašė apie pirmuosius projekto vykdymo žingsnius – susitikimą su „Kūrybinių partnerystės“ paskirtu kūrybos agentu A.Sabaliausku – buvo diskutuojama apie kūrybiškumą, jo taikymą pamokų metu – ir gimnazijoje surengtą projekto naktinę sesiją. Per pastarąją vienos klasės mokiniai su klasės vadove, projekto kuratore, kūrybiniu agentu, direktoriaus pavaduotoja ugdymui D.Račkauskiene, mokytoju A.Račkausku bei viena iš mamų pasitelkę žaidimus ir diskusijas tyrinėjo kūrybiškumo sąvoką bei bandė „išgryninti“ konkrečią projekto tyrinėjimo sritį.

DIALOGAS

Vyriausioji redaktorė
Elena Tervidyte
Tel. 234 4328,
mobil. 8 ~ 699 38 150,
telena@takas.lt

www.dialogas.com

Redaktorė **Lizeta Lozuraitytė**: redaktore@dialogas.com; tel. 234 0482
Apžvalgininkas **Vytautas Strazdas**: apzvalgininkas@dialogas.com; tel. 234 6943
Korektorė **Lina Paragytė**: korektura@dialogas.com
Maketuotojas **Arturas Gusevas**: maketas@dialogas.com
Vyr. buhalterė **Rasa Krilavičiūtė**: buhalterija@dialogas.com
Administratorė **Daiva Šilinskaitė**: info@dialogas.com; tel./faksas 234 1571
Prenumerata: prenumerata@dialogas.com

Savaitraščio indeksas 0017.
Redakcija: Antakalnio g. 31, LT-10312 Vilnius. Faksas 234 1571
Įmonės kodas 221262680. Atsiskaitymoji sąskaita LT72 70440 6000118958
AB SEB bankas. Banko kodas 70440.

Straipsnių autorių mintys gali nesutapti su redakcijos nuomone.
Už reklamos ir skelbimų turinį redakcija neatsako.
Rankraščiai neregistruojami ir negrąžinami.
Kopijuoti ar platinti savitiraštąje publikuojamą medžiagą be redakcijos sutikimo draudžiama.

Leidžia UAB „Polilogas“.

REMIA SPAUDOS, RADIO IR TELEVIZIJOS FONDAS Media Support Foundation

Išleina ketvirtadieniais.
Laikraštis leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. SL 093. 4 sp. l. Tir. 2021 egz.
Spausdino UAB „Lietuvos ryto“ spaustuvė,
Gedimino pr. 12a, LT-01103 Vilnius.
ISSN 1392–1916

MOKYKLOSE

Seminaras rajono lituanistams

Veisiejų gimnazijos mokytoja Vidutė Bubnelienė „Dialogui“ parašė apie tai, jog Lazdijų rajono lietuvių kalbos mokytojams seminarą vedė buvęs mokyklos ugdytinis poetas, literatūros kritikas Gintaras Bleizgys su žmona Ramune, Lietuvių kalbos ir literatūros instituto jaunesniąja moksline bendradarbe. Lektorė kalbėjo apie lietuviškos visuomenės vizijas ir jos kūrimo projektus XIX a. pabaigoje–XX a. pradžioje, analizavo Maironio, Žemaitės, G.Petkevičaitės-Bitės, Šatrijos Raganos kūrybą jausmingumo aspektu. G.Bleizgys pasakojo apie šiais metais išėjusią savo knygą „Sodas“.

Susipažino su policininko darbu

Prevencinio projekto „Misija: Ginti. Saugoti. Padėti“ organizatoriai, Šiaulių miesto VPK pareigūnai, aplankė Šiaulių Didždvario gimnaziją ir įdomiai supažindino mokinius su policininko profesija, viešosios policijos pareigūno, kinologo, kriminalisto eksperto darbo ypatumais, – praneša „Dialogui“ Lukas Šniolis.

Sveikatos keliu

Drąsusių mokykloje įvyko Šiaulių rajono mokinių konferencija „Sveikatos keliu“. Renginio tikslas buvo ne tik gilinti mokinių žinias apie sveiką gyvenseną, bet ir pasidalinti mokyklų gerąja patirtimi vykdant sveikatinimo projektus. Tai, pasak „Dialogui“ apie konferenciją parašiusios projekto vykdytojos lietuvių k. mokytojos Kristinos Andriulevičienės, ir buvo sėkmingai įgyvendinta.

Draugauja

Tauragės „Aušros“ pagrindinės mokyklos dramos ir lėlių teatro studijos mokinukai su mokytojomis L.Vismeriene ir B.Vaivadiene (informacijos „Dialogui“ autorė) lankėsi Tauragės r. Žygių gimnazijoje, kur dalyvavo šios projekte „Laukiame svečių“ bei tęsė savo mokyklos projektą „Draugaukime“. Jaunieji svečiai suvaidino spektaklį pagal V.Žilinskaitės apsakymą „Senis Besmegenis ir bala“ ir liko labai dėkingi žygiškiams už šiltą priėmimą.

Rodys savo talentus

Panevėžio r. Naujamiesčio vidurinės mokyklos pedagogės E.Čepulienė, S.Šakienė ir A.Kuncienė dalyvavo tarptautinio projekto „Show your talent“ (Comenius) koordinatorių susitikime Turkijoje. „Šis projektas skirtas visai mokyklos bendruomenei. Sieksime, kad kiekvienas galėtų atskleisti savo talentą ruošdamas šokį, dainą ar tradicinį patiekalą, kurdamas projekto emblemą, filmą ar gėlyną. Tikime, kad savo talentus galėsime atskleisti dekoruodami mokyklos erdves ir projekto kampelį. Nekantriai laukiame kitų susitikimų su draugais užsienyje“, – rašo „Dialogui“ minėtos pedagogės.

Gamtosauginių mokyklų dienos minėjimas

Kėdainių jaunimo mokykla Tarptautinėje gamtosauginių mokyklų programoje dalyvauja nuo 2007 m. ir yra apdovanota penkiomis Žaliosiomis vėliavomis. Gamtosauginei veiklai vykdyti mokykloje sudarytas komitetas (į jį įeina mokytojai, tėvų ir mokinių atstovai), bendradarbiaujama su įvairiomis institucijomis, kitomis mokyklomis. Mokytojai dalyvauja mokslinio metodinio centro „Scientia Educologica“ organizuojamose nacionalinėse konferencijose „Gamtamokslinis ugdymas bendrojo lavinimo mokykloje“, jose pasidalija mokyklos gerąja patirtimi. Apie vykdomus projektus skelbiama mokyklos tinklalapyje, informuojama rajono žiniasklaida. Per kūrybinę-praktinę veiklą skatinamas mokinių bendradarbiavimas, išsiaiškinami jų poreikiai, interesai, į ekologines iniciatyvas įtraukiami tėvai.

Apie visa tai „Dialogui“ parašė mokyklos gamtosauginės veiklos koordinatore biologijos mokytoja L.Vilčinskaitė ir mokyklos gamtosauginio komiteto narys mokinių atstovas M.Kišonas. Informacijos autoriai, be kita ko, papasakojo apie mokykloje organizuotą Tarptautinės gamtosauginių mokyklų dienos minėjimą. Jo metu mokytoja L.Vilčinskaitė supažindino mokyklos bendruomenę su gamtosauginės veiklos istorija, pažiūrėtas filmas „Gamtosauginė veikla Jaunimo mokykloje 2007–2012 metais“, skanautas technologijų mokytojos E.Skeivienės su technologijų būrelio nariais iškeptas didžiulis tortas, aptarta, kuo projektas buvo naudingas ir įdomus.

KONKURSAI

Išsaugokime mėlyną planetą

Morenos vaikų klubas Rumunijoje jau daug metų iš eilės organizuoja tarptautinį mokinių piešinių projektų konkursą „Išsaugokite, vaikai, mėlyną planetą“. Jis kasmet sulaukia vis didesnio įvairių šalių dėmesio, nes ekologinės problemos visiems aktualios ir įvairaus amžiaus žmonės skirtingomis idėjomis bei darbais bando prisidėti prie jų sprendimo. 2012-aisiais šalys dalyvės konkursui pateikė 486 darbus. Dalyvavo konkurse ir Tauragės Žalgirių gimnazijos jaunieji dailininkai. „Pirmas blynas nebuvo prisvilęs, – rašo „Dialogui“ šio projekto minėtoje gimnazijoje koordinatore Rimutė Bandzinienė. – Aukso medalį laimėjo 16 darbų konkursui pateikusi S.Altaravičiūtė, bronzos medaliai atiteko T.Šiaudvyčiui bei K.Eskytei. Ir moksleiviams vadovavusių dailės mokytojų J.Černekytės ir N.Stašaitienės darbas sulaukė sėkmės – pelnė sidabro medalį.“

Mirus broliui **Ramučiui TERVYDŽIUI** nuoširdžiai užjaučiame „Dialogo“ vyriausiąją redaktorę **Eleną Tervidytę** ir ilgametę kolegę **Nijolę Bučinieneį**. Reiškiame užuojautą ir stiprybės linkime visiems artimiesiems. **Kolegos iš „Dialogo“ redakcijos**

Tarptautinis tautinių šokių festivalis

Panevėžio Vytauto Žemkalnio gimnazija jau penktą kartą sukvietė šokantią jaunimą į tarptautinį tautinių šokių festivalį „Gimnazija – gyvoji jaunimo tautinės kultūros versmė“. Šventėje dalyvavo 13 kolektyvų iš miesto, regiono, šalies bei kitų valstybių (5). „Tradicinio renginio siela – Panevėžio Vytauto Žemkalnio gimnazijos choreografijos mokytoja Kristina Nainienė. Ji 1993 m. gimnazijoje subūrė liaudies šokių ansamblį „Kanapėlė“. Jame kasmet dalyvauja apie 100 mokinių. „Kanapėlė“ yra vienintelis mokyklinis kolektyvas Panevėžio regione, kurį sudaro 5 grupės: vokalinė, instrumentinė ir trys šokėjų. Kolektyvas aktyviai dalyvauja mokyklos renginiuose, daug koncertuoja mieste, šalyje. Per mokslo metus surengiama apie 40 pasirodymų. Kasmet vykstama į užsienio šalis“, – dalijasi su „Dialogu“ V.Žemkalnio gimnazijos mokytoja Birutė Valkiūnienė.

SEMINARAI

eTwinning Druskininkuose

Rytoj (01 04) „Atgimimo“ mokykloje Druskininkuose (M.K.Čiurlionio g. 92) vyks renginys mokytojams „Programa eTwinning – efektyviam tarptautiniam bendradarbiavimui mokykloje“.

Organizatoriai – Nacionalinė Lietuvos eTwinning paramos tarnyba ir eTwinning programos konsultantai – kviečia dalyvauti užsienio kalbų mokytojus bei kitus, besidominčius tarptautinio bendradarbiavimo galimybėmis ir norinčius išgirsti apie eTwinning programos veiklas, Lietuvos mokytojų gerąją patirtį, programų eTwinning ir Comenius sąsajas.

PRO MEMORIA

Danguolė RAZBADAUSKIENĖ (1950–2012)

Šiurpi ir netikėta žinia sukrėtė muzikos pedagogų bei Lietuvos mokytojų profesinės sąjungos (LMPS) bendruomenes. Nuo pat vaikystės gyvenimo nelepinta, patyrusi daugybę jo išbandymų, gruodžio 20 d. viena šviesiausių ir aktyviausių Rokiškio Rudolfo Lymano muzikos mokyklos pedagogių **Danguolė Razbadauskienė** pasirinko kelią Anapilin.

1950 m. gimusi tremtinių šeimoje, iš speiguoto Krasnojarsko krašto dar vaikystėje grįžusi į Lietuvą, vidurinę mokyklą baigusi Panevėžyje, mokslą tęsė konservatorijoje. Meilė žmogui ir muzikai paskatino rinktis pedagogės kelią. Muzikos subtilių Danguolė mokė Panevėžio, Ramyg-

los, Pasvalio vaikus, o nuo 1979 m. dirbo Rokiškio Rudolfo Lymano muzikos mokyklos fortepijono mokytoja. Visą save atidavė gėrio ir grožio kūrybai – kūrė eiles, piešė, vaidino, šoko ir, organizuodama įvairius renginius, kitus skatino būti aktyviais jų dalyviais. Buvo ilgametė LMPS Rokiškio skyriaus pirmininkė.

Danguolė buvo ypač jautrios sielos žmogus. Apie save Ji skleidė šviesą, šilumą ir gėrį, visada rasdavo paguodos žodį nuskriaustajam, padrąsinimo žodį abejojančiam, nevengė pagirti nei mažo, nei suaugusiojo. Per visą savo gyvenimą neišmoko vienintelio dalyko – taikstytis su neteisybe. Dėl to buvo visų gerbiama ir mylima. Tokioje aplinkoje užaugino du sūnus – Vytautą ir Kęstutį.

Reikšdami gilią užuojautą šeimai, artimiesiems ir visiems, šią šviesią asmenybę pažinojusiesiems, suvokiame, jog Danguolės apsisprendimas – tai skausmingas iššūkis mums, einantiems valstybinio sumaterialėjimo, susvetimėjimo, savanaudiškumo bei rietenų keliu, tai priesakas atsigręžti į žmogų ir jo vidų.

Mums visiems, pažinojusiems mamą, mokytoją, profsąjungietę, kolegę, draugę Danguolę Razbadauskieneį, visada Jos trūks, o Jos atminimas išliks ryškiu šviesuliu.

Lietuvos mokytojų profesinės sąjungos Koordinacinė taryba

ŠIAME „DIALOGO“ NUMERYJE MINIMA 51 UGDYMO ĮSTAIGA

„Ateities“ vidurinė, Vilnius	Domeikavos gimnazija, Kauno r.	Radvilų gimnazija, Vilnius
„Atgimimo“, Druskininkai	Drąsčių, Šiaulių r.	Rudolfo Lymano muzikos, Rokiškis
„Atžalyno“ gimnazija, Kėdainiai	Garliavos Jonučių vidurinė, Kauno r.	Rumšiškių Antano Baranausko
„Aušros“ pagrindinė, Tauragė	Garliavos vidurinė, Kauno r.	gimnazija, Kaišiadorių r.
„Ryto“ vidurinė, Vilnius	Gegužių progimnazija, Šiauliai	Senamiesčio vidurinė, Plungė
„Romuvos“ gimnazija, Šiauliai	Jaunimo, Kėdainiai	Skirsnemunės Jurgio Baltrušaičio
„Romuvos“ progimnazija, Šiauliai	Jono Basanavičiaus gimnazija, Vilnius	pagrindinė, Jurbarko r.
„Sendoros“ progimnazija, Šiauliai	Jono Biliūno gimnazija, Anykščiai	Specialioji, Plungė
„Saulės“ privati gimnazija, Vilnius	Juozo Urbšio katalikiška vidurinė, Kaunas	Solomo Aleichemo vidurinė, Vilnius
„Žemynos“ pagrindinė, Panevėžys	Kulautuvos vidurinė, Kauno r.	Technologijų ir verslo, Plungė
Akademiko Adolfo Jucio	Kuršėnų Pavenčių, Šiaulių r.	Vainuto vidurinė, Šilutės r.
pagrindinė, Plungė	Lopšelis-darželis „Atžalėlės“, Vilnius	Veisiejų gimnazija, Lazdijų r.
Aleksandro Puškino gimnazija, Kaunas	Lopšelis-darželis „Liepaitė“, Raseiniai	Verbūnų, Šiaulių r.
Algirdo Brazausko gimnazija, Kaišiadorys	Martyno Mažvydo pagrindinė, Kaunas	Vydūno pagrindinė, Kaunas
Balsių pagrindinė, Pakruojo r.	Naujamiesčio vidurinė, Panevėžio r.	Vytauto Žemkalnio gimnazija, Panevėžys
Butrimonių gimnazija, Alytaus r.	Plaukimo mokykla „Delfinas“, Šiauliai	VšĮ Telšių regioninis profesinio
Darbėnų gimnazija, Kretingos r.	Politechnikos, Mažeikiai	mokymo centras, Telšiai
Didždvario gimnazija, Šiauliai	Profesinio rengimo centras, Šiauliai	Žalgirių gimnazija, Tauragė
		Žygių gimnazija, Tauragės r.

KONFERENCIJOS

Didikų giminių paveldą tyrė moksleiviai

Vilniaus Radvilų gimnazijoje įvyko nacionalinė tarpdalykinė moksleivių konferencija „Lietuvos didikų giminių paveldas šiandien“, skirta Mikalojaus Radvilo Rudojo 500-osioms ir Jonušo Radvilos 400-osioms gimimo metinėms paminėti. Renginio tikslas – praplėsti ir pagilinti mokinių žinias apie žymiausias Lietuvos didikų gimines ir jų palikimą šiandieninėje Lietuvoje.

Konferencijos atidaryme dalyvavo ir žodį tarė Europos Parlamento nariai prof. V.Landsbergis, R.Morkūnaitė-Mikulėnienė.

Šiaulių rajono, Biržų, Anykščių ir Vilniaus miesto mokyklų atstovai konferencijoje pristatė savo tiriamuosius darbus (perskaityta 16 pranešimų) iš istorijos, geografijos, lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos ir braižybos, biologijos dalykų. Didžiausio moksleivių dėmesio susilaukė išlikęs Lietuvos didikų giminių paveldas, architektūrinių objektų padėtis, panaudojimas turizmui, didikų dvarų įvairovė. Tai viena pirmųjų tokio tipo moksleivių konferencijų Lietuvoje.

Kompetentingos komisijos sprendimu konferencijos laureatai pripažinti: D.Gerčas (pranešimas „Lietuvos didikų giminių paveldas Vilniaus mieste. Turistinis maršrutas“, Vilniaus Radvilų gimn., mokyt. M.Nefas), R.Talačkaitė („Žvilgsnis į Pienonių dvarą“, Anykščių Jono Biliūno gimn., mokyt. D.Tručinskienė), V.Fiodorova („Ar Mikalojus Radvila Rudasis gali tapti pavyzdžiu šiuolaikiniam jaunuoliui?“, Vilniaus „Ateities“ vid. m-kla, mokyt. N.Ivanova), L.Piliponis („XVII–XX a. Lietuvos didikų giminių įkurti parkai ir floristinis paveldas“, Vilniaus Jono Basanavičiaus gimn., mokyt. J.Širvaitienė).

Konferencijoje meninę kompoziciją apie Barbaros Radvilaitės ir Žygimanto Augusto meilę parodė Radvilų gimnazijos moksleiviai (parengė mokytojos I.Vėlyvienė, V.Baliūnaitė, M.Stanevičienė), spektaklį apie 1569 m. sudarytą Liublino uniją – Vilniaus „Ryto“ vidurinės mokyklos dvyliktokai (režisierė ir scenarijaus autorė mokyt. V.Riaubienė).

Mindaugas NEFAS,

Vilniaus Radvilų gimnazijos istorijos mokytojas

MOKYKLOSE

Muziejaus metus palydėjus

Muziejų metams baigiantis „Dialogui“ apie Kauno r. Garliavos Jonučių vidurinėje mokykloje įsikūrusio Garliavos krašto muziejaus veiklą parašė už ją atsakingas istorijos mokytojas **Stasys Ugenskas**. „Pagrindiniai šio muziejaus įkūrimo 1998 m. iniciatoriai buvo tuometinis Garliavos seniūnas R.Gudaitis, mokyklos direktoriaus pavaduotojai A.Pakolkis ir V.Padriežas, istorijos mokytoja V.Štuopienė, darbų mokytojas O.Karavajevs, lietuvių kalbos mokytoja G.Petruškevičienė ir kiti. Šie žmonės suvokė, kad nors Garliavos miestas neturi senos istorijos, kiekvieni prabėgę metai į užmarštį nuneša svarbius tiek miesto, tiek žymių asmenų gyvenimo faktus. Muziejus pradėtas kurti nuo medinės geldos, kurią atnešė tuometinė dešimtokė J.Šikovaitė. Per trumpą laiką mokyklos mokiniai, mokytojai, tėvai muziejui neatlygintinai padovanojo kelis šimtus darbo ir buities priemonių, įvairių dokumentų ar jų kopijų, šimtus fotografijų, kuriose užfiksuotos miesto bei jo gyventojų istorinės akimirkos“, – pasakoja pedagogas.

■ Pasak istorijos mokytojo S.Ugensko, šiandien drąsiai galima teigti, kad Garliavos Jonučių vidurinėje įsikūręs Garliavos krašto muziejus savo paskirtį – būti viena iš neformaliojo ugdymo vietų, kur mokiniai ir miesto gyventojai galėtų susipažinti su miesto istorija, įžymių asmenybių biografijomis ir pan. – atlieka.

Pasak S.Ugensko, šiandien drąsiai galima teigti, kad muziejus savo paskirtį – būti viena iš neformaliojo ugdymo vietų, kur mokiniai ir miesto gyventojai galėtų susipažinti su miesto istorija, įžymių asmenybių biografijomis ir pan. – atlieka. Gera muziejaus funkcionavimui užtikrinti daug įtakos turi tinkamas patalpos įrengimas: yra 25 stalai su sėdimomis vietomis, spintos ir stendai, kuriuose saugoma ir eksponuojama įvairi kraštotyrinė ir kita medžiaga. Kasmet vyksta jaunųjų kraštotyrininkų ir muziejininkų būrelio narių kaita, tęsiami pradėti darbai. „Muziejaus veikla visuomeniškai, be aktyvaus mokyklos pedagogų ir mokinių darbo jo veikla būtų neįmanoma“, – pažymi informacijos autorius.

Jau tapo tradicija, kad kiekvienų mokslo metų pabaigoje organizuojama Amatų diena. Panaudojant gausią senų darbo ir buities rakandų ekspoziciją, rašytinius šaltinius praves-ta ne viena integruota pamoka: „Jau lineliai nurauti ir į kluonus suvežti“, „Rugiapjūtės tradicijos Lietuvoje“, „Piemenė-

lių godos“, „Žiema, žiema, bėk iš kiemo“ ir kitos. Kiekvienų metų antrą pusmetį visiems pradinėjų klasių mokiniams muziejaus patalpose vyksta etnokultūros pamokos „Seni daiktai prabyla“ bei krašto istorijos pamokos „Mano miesto istorija“.

Gruodį mokyklos vestibulyje buvo pristatyta įvairi informacija apie Lietuvoje veikiančius muziejus. Visą dieną televizoriaus ekrane mokyklos bendruomenė galėjo stebėti pastatus ir erdves, kuriose įsikūrę šalies muziejai ir t. t.

Gerbiami mokytojai, direktoriai, darželių auklėtojai, dėstytojai,
„Dialogas“ – Jūsų profesinis laikraštis.
Kviečiame prenumeruoti ir siūlome 3 variantus –
rinkitės Jums patogiausią!

I.

Popierinė laikraščio versija

Užsiprenumeruoti galima:

- Interneto svetainėje www.dialogas.com. Raskite prenumeratos nuorodą, ją paspauskite, užpildykite pateiktą formą ir šią atsiųskite į redakciją.
- Visuose „Lietuvos pašto“ ir „Lietuvos ryto“ skyriuose – tradiciškai.

Prenumeratos kaina:

- » visiems metams – 175,89 Lt,
- » pusei metų (6 mėn.) – 95,94 Lt,
- » 3 mėn. – 47,97 Lt,
- » 1 mėn. – 15,99 Lt.

II.

Elektroninė laikraščio versija

Prenumeruoti galite adresu

<http://www.dialogas.com/pdf-prenumerata/>

Prenumeratos kaina

FIZINIAMS asmenims:

- » visiems metams – 87,95 Lt,
- » pusei metų – 52,77 Lt,
- » 3 mėn. – 29,74 Lt,
- » 1 mėn. – 10,00 Lt.

JURIDINIAMS asmenims

(tiems, kam reikalinga sąskaita faktūra):

- » visiems metams – 115,69 Lt,
- » pusei metų – 63,74 Lt,
- » 3 mėn. – 32,57 Lt,
- » 1 mėn. – 11,79 Lt.

III.

Tinklapis – dialogas.comwww.dialogas.com – nuomonių ringas

- » Švietimo aktualijos
- » Straipsnių fragmentai
- » Internetinė apklausa
- » Nuotraukos, nuorodos, komentarai, archyvai
- » Kita naudinga informacija

Jei kiltų klausimų, paskambinkite į redakciją tel. (8 ~ 5) 234 1571 arba parašykite info@dialogas.com – ir gausite visą Jus dominančią informaciją.

Jei nespėjote „Dialogo“ užsiprenumeruoti Lietuvos pašto skyriuose iki gruodžio 15 d., galite tai padaryti mūsų internetinėje svetainėje www.dialogas.com bet kuriuo metu.

Ačiū, kad prenumeruojate „Dialogą“. Gražių 2013-ųjų!